

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

2017

ARCHEOLOGIENOTA BRUSSELBAAN HERZELE (Oost-Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 240

VAN WETTER S.

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 240

ARCHEOLOGIENOTA
BRUSSELBAAN
HERZELE
(Oost-Vlaanderen)

SEBASTIEN VAN WETTER

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2017
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Simon Claeys & David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 10 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 10 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 10 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 10 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 11 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 18 -
2.6	Randvoorwaarden	- 20 -
2.7	Werkwijze	- 20 -
3	Assessmentrapport.....	- 25 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 25 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 29 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 29 -
3.2.2	Quartaair geologisch	- 30 -
3.2.3	Bodem	- 31 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 31 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 33 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid.....	- 34 -
3.2.3.4	Landgebruik	- 35 -
3.2.3.5	Gewestplan.....	- 36 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 38 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 38 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 39 -
3.3.2.1	Kaart van het Land van Aalst – J. Horenbault (1619)	- 39 -
3.3.2.2	Kaart van Villaret (1745 – 1748).....	- 39 -
3.3.2.3	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 40 -
3.3.2.4	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 41 -
3.3.2.5	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 42 -
3.3.2.6	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 43 -
3.3.2.7	Topografische kaart van België (1904 & 1939)	- 44 -

3.3.2.8	Luchtfoto 1971	- 46 -
3.3.2.9	Luchtfoto 1979 – 1991	- 46 -
3.3.2.1	Luchtfoto 2000 – 2003	- 47 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 49 -
4	Besluit	- 53 -
4.1	Archeologische waardering	- 53 -
4.2	Onderzoeksvragen.....	- 55 -
4.3	Besluit	- 57 -
5	Bibliografie.....	- 58 -
6	Lijst van plannen.....	- 59 -
7	Lijst van figuren	- 61 -
8	Bijlagen	- 62 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2017I320
Site	Herzele – BRUSSELBAAN
Projectsigle ADEDE	HER-BRU
Ligging	Brusselbaan 1, Herzele (Oost-Vlaanderen)
Bounding Box	Punt 1 (NOORDOOST): X: 117582,082m Y:168509,505m Punt 2 (ZUIDWEST): X: 117386,290m Y:168371,921m
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	Kadaster: Herzele / Steenhuize – Wijnhuize, 7 ^e Afd., sectie B, B936f, B936g, B937h, B943r ² Zie plannummer 3
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerven	Nieuwbouw doe-het-zelfzaak
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Simon Claeys 201700184 Alexander Cattrysse 2017/00187
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	VAN WETTER S., 2017, Archeologienota Brusselbaan, Herzele (Oost-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 240, Gent.
Grootte projectgebied	Ca. 14130m ²
Periode uitvoering	September 2017
Themen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek
Verstoorde zones	Zie plannrs 2 & 4

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

HERZELE - BRUSSELBAAN

Plannr. 1
Topografische kaart

2017I320 27/09/2017

© AGIV

Legende

Projectgebied

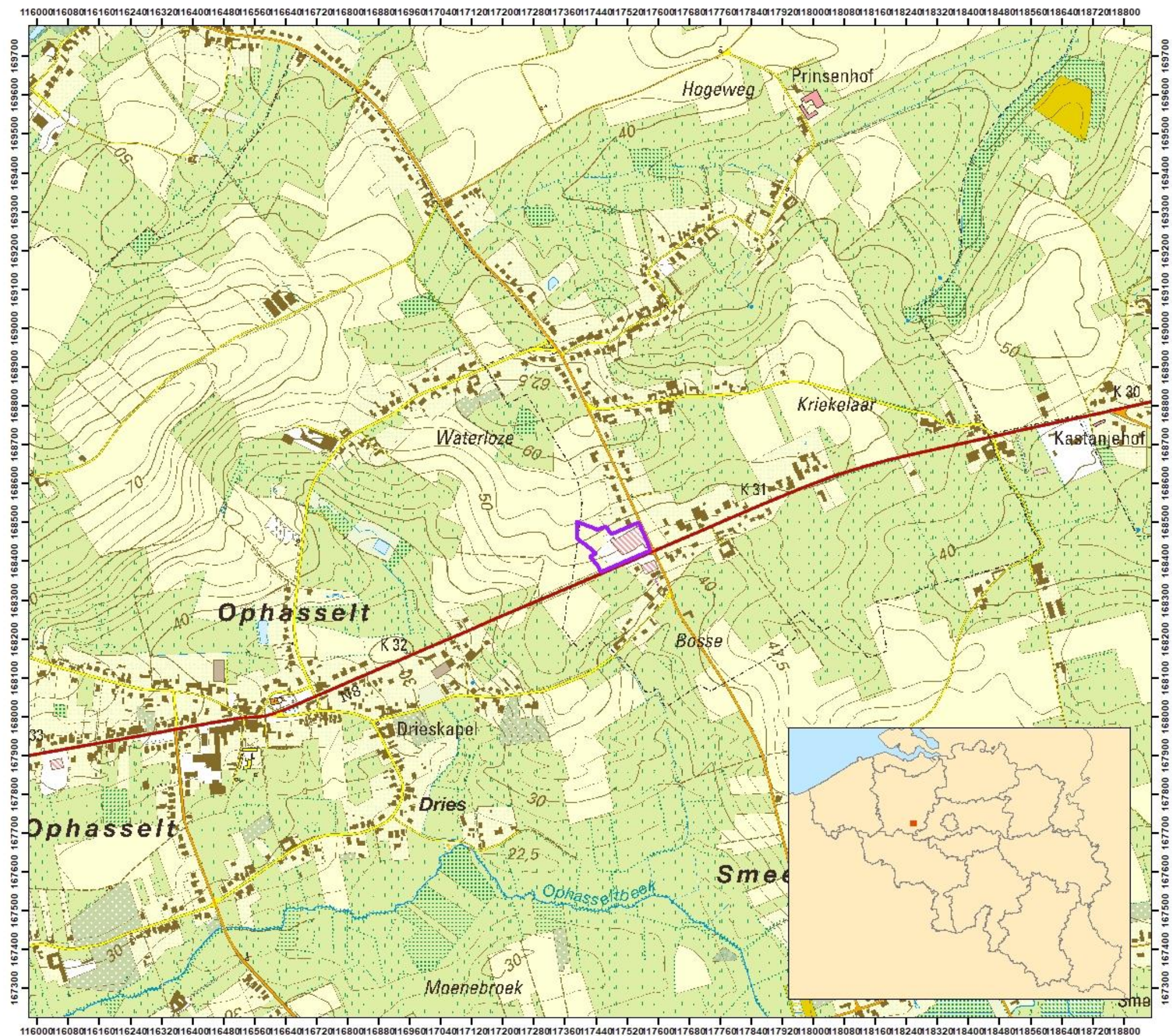
N

0 700

Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

HERZELE - BRUSSELBAAN

Plannr. 2
Orthofoto 2016

2017I320

27/09/2017

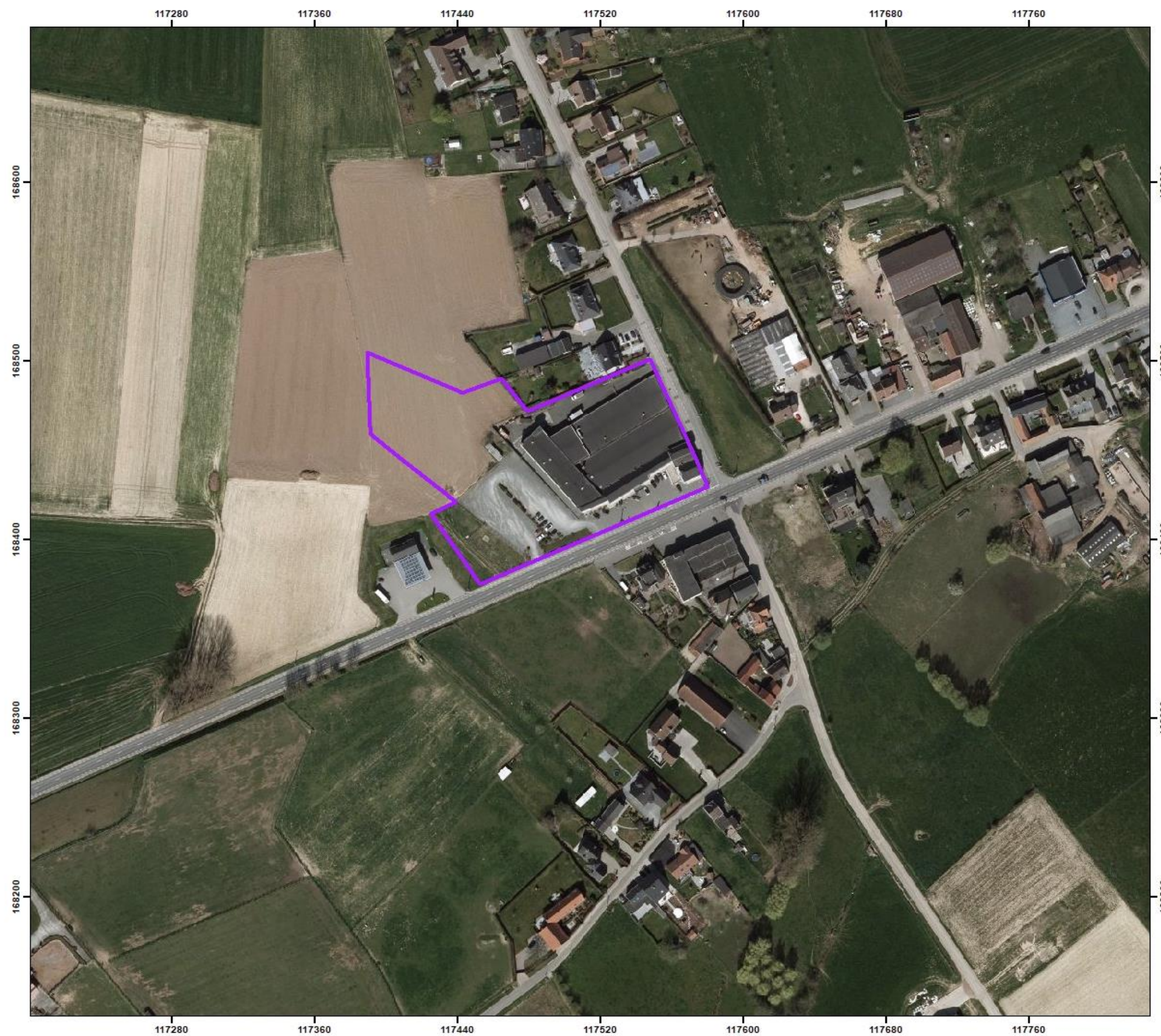
© AGIV

Legende

 Projectgebied

0 150
Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

HERZELE - BRUSSELBAAN

Plannr. 3
GRB-kaart (Kadaster)

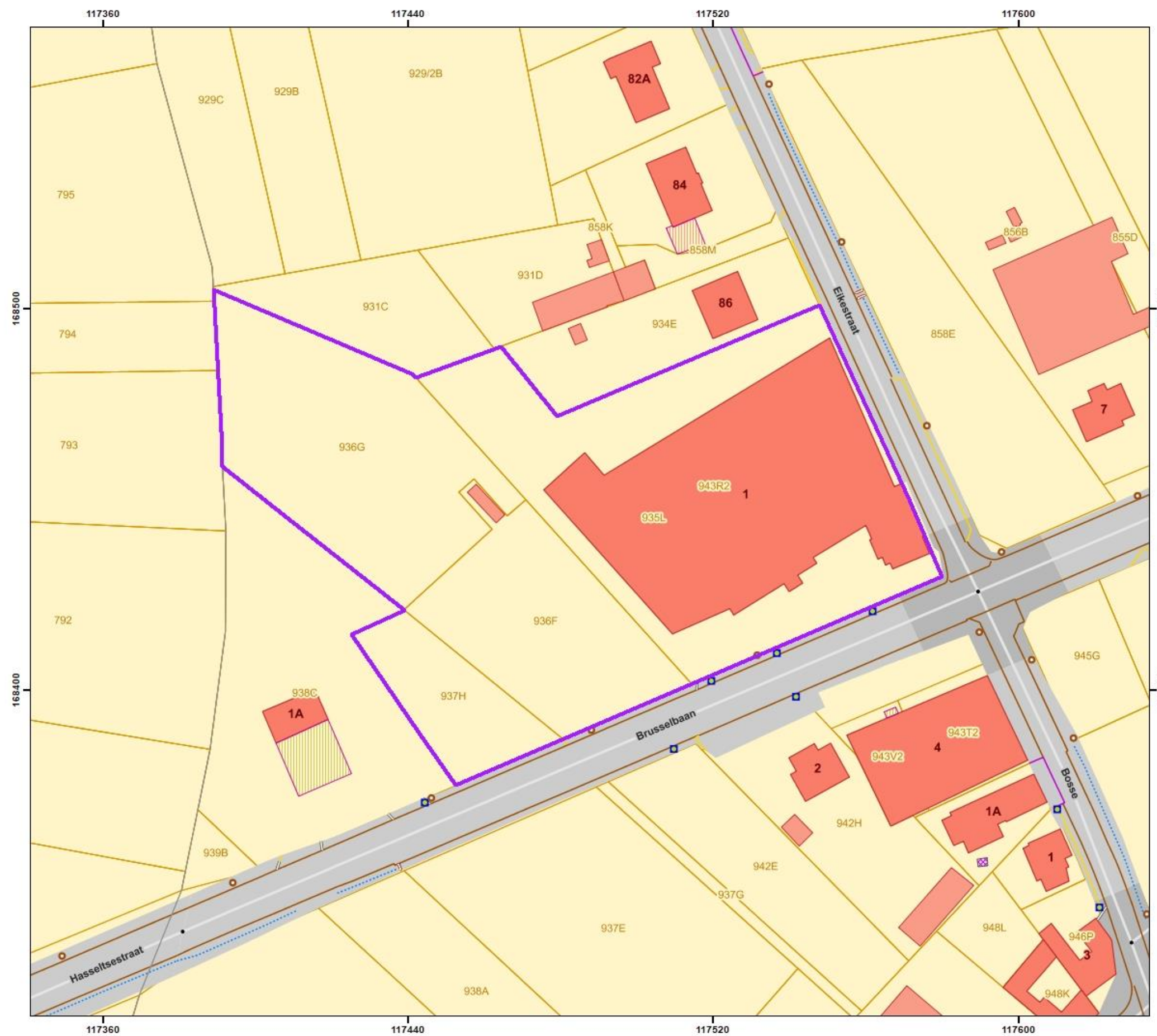
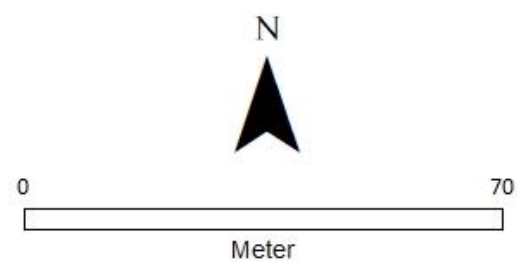
2017I320

27/09/2017

© AGIV

Legende

 Projectgebied

HERZELE - BRUSSELBAAN

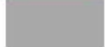
Plannr. 4
Verstoorte Zones

2017I320

27/09/2017

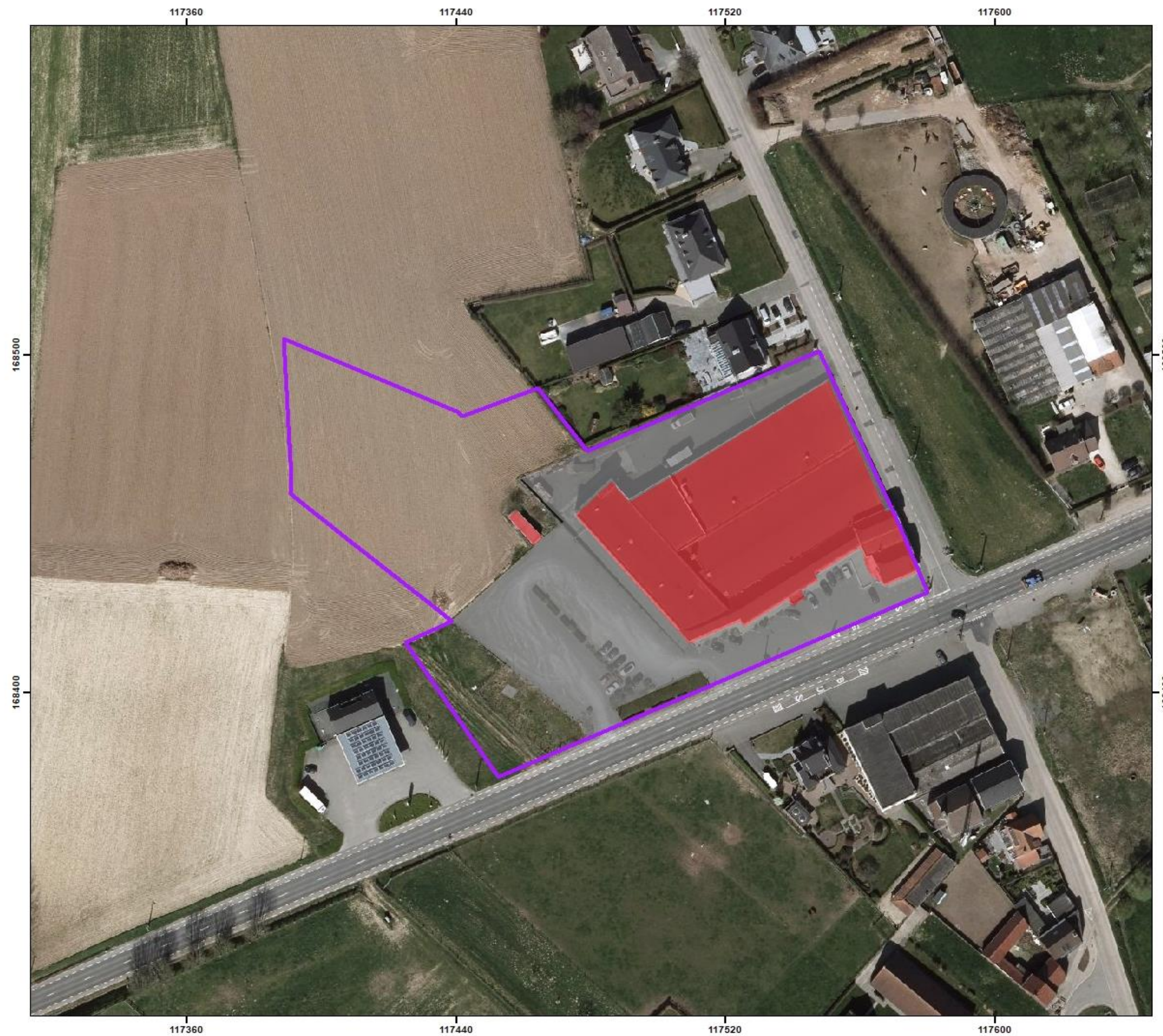
© AGIV

Legende

- Projectgebied
- Bebouwing
- Verharding

0 80
Meter

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen de aflijning van het onderzoeksgebied werd tot op heden nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Voor de directe omgeving zijn ook nog geen archeologische waarden gekend. In de ruimere omgeving zijn wel enkele vondsten te vermelden, deze zullen verder in deze archeologienota worden besproken (§3.4)

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het onderzoeksgebied bevindt zich in de noordwesthoek gevormd door het kruispunt Brusselbaan – Eikestraat in Steenhuize – Wijnhuize, deelgemeente van Herzele in de provincie Oost-Vlaanderen (Kadaster: Herzele / Steenhuize – Wijnhuize, 7^e Afd., sectie B, B936f, B936g, B937h, B943r²).

Het onderzoekgebied bestaat uit bebouwing, verharding (asfalt en klinkers), parking (gravel), landbouwgrond (akker) en braakland. De bebouwing situeert zich in het oosten van het terrein en bestaat uit de recent opgedoekte meubelzaak De Coninck. De zaak werd er in 1949 opgericht en kende in de loop der tijd verschillende uitbreidingsfases. Het gebouw beslaat een oppervlakte van 4097m². Ten zuiden ligt een geasfalteerde parking (949m²) tussen het gebouw en de Brusselbaan en in het westen ligt ook nog een parking in steenslag (2206m²).

Grondplannen daterende uit 1972 schetsen een kelder die tot 2.9 meter diep reikt onder het maaiveld. Zij schetsen eveneens een souterrain tussen eerder vernoemde kelder en het gelijkvloers dat zich op een diepte van ca. 1.05 meter bevindt bovenop een vloerplaat met dikte van 30 cm. Eveneens duidelijk uit de grondplannen is dat er zich reeds een voorgaande bouwphase heeft voorgedaan waarbij het gebouw gesloopt werd bij de uitbreiding in 1972. Hierbij werd tevens de fundering gedeeltelijk vervangen. Het gebouw beschikt eveneens over een lift. De gescande grondplannen werden toegevoegd in bijlage daar dit een groter detail van de plannen toelaat.

Terreinbezoek ADEDE

Op 27 september rond 09.00 werd door ADEDE bvba een terreinbezoek uitgevoerd om zo de huidige situatie van het onderzoeksgebied beter te kunnen inschatten.

Wanneer de inplanting van het huidige gebouw in het landschap wordt bekeken, wordt duidelijk dat een aanzienlijk stuk van het terrein moet zijn afgegraven om het toenmalige bouwterrein waterpas te krijgen op het niveau van de Brusselbaan. Naar het noorden toe snijdt het gebouw relatief diep in de achterliggende heuvel. Achteraan het terrein lijkt zich al een niveauverschil voor te doen van minstens twee meter tussen het loopvlak aan de achterzijde van het gebouw en het maaiveld van het aangrenzende perceel in het noorden. De zijgevel langs de Eikestraat illustreert hoe het gebouw naar het noorden als het ware ‘wegzinkt’ in de heuvel. Op het parkinggedeelte ten westen van de huidige bebouwing lijkt de afgraving minder ingrijpend of zelf helemaal niet te zijn gebeurd. Ook het perceel met landbouwgrond en het braakliggende perceel lijken van bodemafraving vrijwaard te zijn gebleven. Ongeveer centraal op het braakland ligt een kleine funderingsplaat. Ingebed in de landbouwgrond achteraan de parking staat een garagebox.

Rondom het gebouw ligt verharding in asfalt en klinkers, die volledig de resterende zones van het perceel opvult. In de verharding rondom het gebouw zijn op verschillende plaatsen diverse putdeksels en afwateringsgreppels (riool, waterleiding) zichtbaar die erop wijzen dat er verscheidene nutsleidingen in de bodem zitten. De verschillende grote rioleringsdeksels die rondom het gebouw liggen wijzen op een aanzienlijk uitgewerkt afwateringssysteem in de bodem rondom het gebouw.

De toegangsweg via de Eikestraat achteraan het gebouw vertrekt op het niveau van de Eikestraat, blijft een 40-tal meter op dit niveau doorlopen langs de los- en laadkaaien en zakt dan relatief snel naar het niveau van de noordwesthoek van het gebouw. Van daaruit kan er worden doorgereden langs een tweede toegangsweg aan de westgevel van het gebouw, om zo aansluiting te vinden op de Brusselbaan.

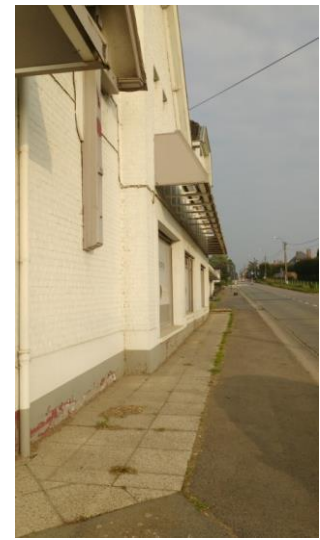
Helemaal achteraan het terrein, in de uiterste noordoosthoek tegen het aangrenzende perceel, lijkt een nutsvoorzieningsput te liggen, vermoedelijk een mazouttank of iets in die aard. Dergelijke putten zijn doorgaans enkele meter diep zijn.

Figuur 1. Huidige situatie, voorgevel Brusselbaan (terreinbezoek ADEDE).

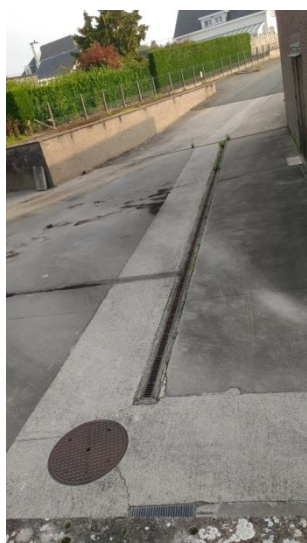
Figuur 2. Huidige situatie, parking west en braakland (terreinbezoek ADEDE).

Figuur 3. Huidige situatie, zijgevel Eikestraat (terreinbezoek ADEDE)

Figuur 4. Huidige situatie, achterzijde (terreinbezoek ADEDE)

Figuur 5. Huidige situatie, bestaande verstoringen i.f.v. nutsvoorzeningen(terreinbezoek ADEDE)

2.5 Beschrijving geplande werken

De geplande werken behelzen de bouw van een doe-het-zelfzaak van twee etages met drive-in en parking gedeelte ter hoogte van de huidige bebouwing. Alvorens dit te kunnen realiseren dient de huidige bebouwing en verharding te worden verwijderd.

In grote lijnen kunnen de geplande werken worden onderverdeeld in het winkelgebouw met overdekte parking (5400m²), een drive-in gedeelte (3206m²) en wat randinfrastructuur. Ze beslaan het volledige gebied van de huidige bebouwing inclusief de westelijke parking, en breiden zelf nog verder uit naar het westen en noordwesten over de aangrenzende percelen.

Het winkelgebouw zal bestaan uit twee etages. Op het gelijkvloers ligt een overdekte parking in het westelijk gedeelte van het gebouw, voorzien op maximum 63 wagens. De noordoostelijke ruimtes zijn personeelsvertrekken en magazijnruimtes met loskaaien voor vrachtwagens. De rest van de benedenverdieping is winkelruimte. Vlakbij de ingang aan de overdekte parking loopt een roltrap naar de bovenverdieping. Behalve een ruimte voor de administratie bestaat de bovenverdieping volledig uit winkelruimte. De bovenverdieping overspant volledig de overdekte parking waardoor de winkelruimte op deze verdieping aanzienlijk groter is. In de noordoosthoek van het gebouw wordt een

goederenlift tussen de verdiepingen geïnstalleerd. Ter hoogte van de overdekte parking wordt de bovenverdieping gedragen door pijlers.

De drive-in komt direct ten noorden van de overdekte parking te liggen, hier wordt bouw materiaal van grote omvang of in bulk aangeboden. Het principe is dat klanten hier binnenrijden en meteen alles inladen in de wagen, dit wordt bijgehouden door middel van verschillende controlepunten bij het binnen- en buitenrijden van de drive-in. De controlepunten worden voorzien van een dubbele set slagbomen. Binnen- en buitenrijden van het terrein gebeurt via een toegangsweg langs de Eikestraat, ten noorden van het winkelgebouw, waarlangs ook vrachtwagens de bevoorrading zullen verzorgen. De toegangsweg wordt langs de noordzijde afgezoomd door een 4m brede groenzone.

Vooraan het gebouw, langs de Brusselbaan, wordt een trottoir en nog extra parkeergelegenheid voor 15 wagens voorzien.

Zowel parkeergelegenheden als drive-in en toegangsweg zijn volledig verhard. Aangezien ze ook moeten voorzien zijn op zwaar vrachtverkeer, zowel van klanten als van leveranciers, zal ook de verharding hiervoor diep en sterk genoeg gestabiliseerd moeten worden. Ter hoogte van de slagbomen naar deze drive – in worden er 2 H.S. lokalen en een bureelcontainer, elk met een afmeting van 3.5m bij 2.7m voorzien.

De geplande bebouwing zal in het noordelijke gedeelte ook deels onderkelderd worden (Zie planzicht Kelder en Fundering, p.24). Hiervoor is een afgraving van deze zones voorzien tot een diepte van 3,5m ten opzicht van het huidige maaiveld. Het geheel wordt gefundeerd door middel van paalfunderingen met vloerplaat. De tussenafstand tussen de palen varieert van 5,5m tot 7,8m in lengterichting en van 7m tot 10m in breedterichting. De diepte van de paalfunderingen is tot op heden nog onbekend en hangt af van een later uit te voeren stabiliteitsstudie¹.

Voor een inplantingsplan van de ontworpen toestand wordt verwezen naar plannr. 5.

¹ Info meegedeeld door opdrachtgever.

2.6 Randvoorwaarden

Aangezien de huidige bebouwing eerst nog dient verwijderd te worden zal een eventueel verder vooronderzoek met ingreep in de bodem in uitgesteld traject moeten worden uitgevoerd.

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:

- Kaart van het Land van Aalst door J. Horenbault, 1619
- Kaart van Villaret, 1745 – 1748
- Kaart van Ferraris, 1777
- Atlas der Buurtwegen, 1840
- Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
- Kaart van Popp, 1842-1879
- Topografische kaarten van België, 1904 & 1939
- Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

HERZELE - BRUSSELBAAN

Plannr. 5
Inplanting geplande toestand

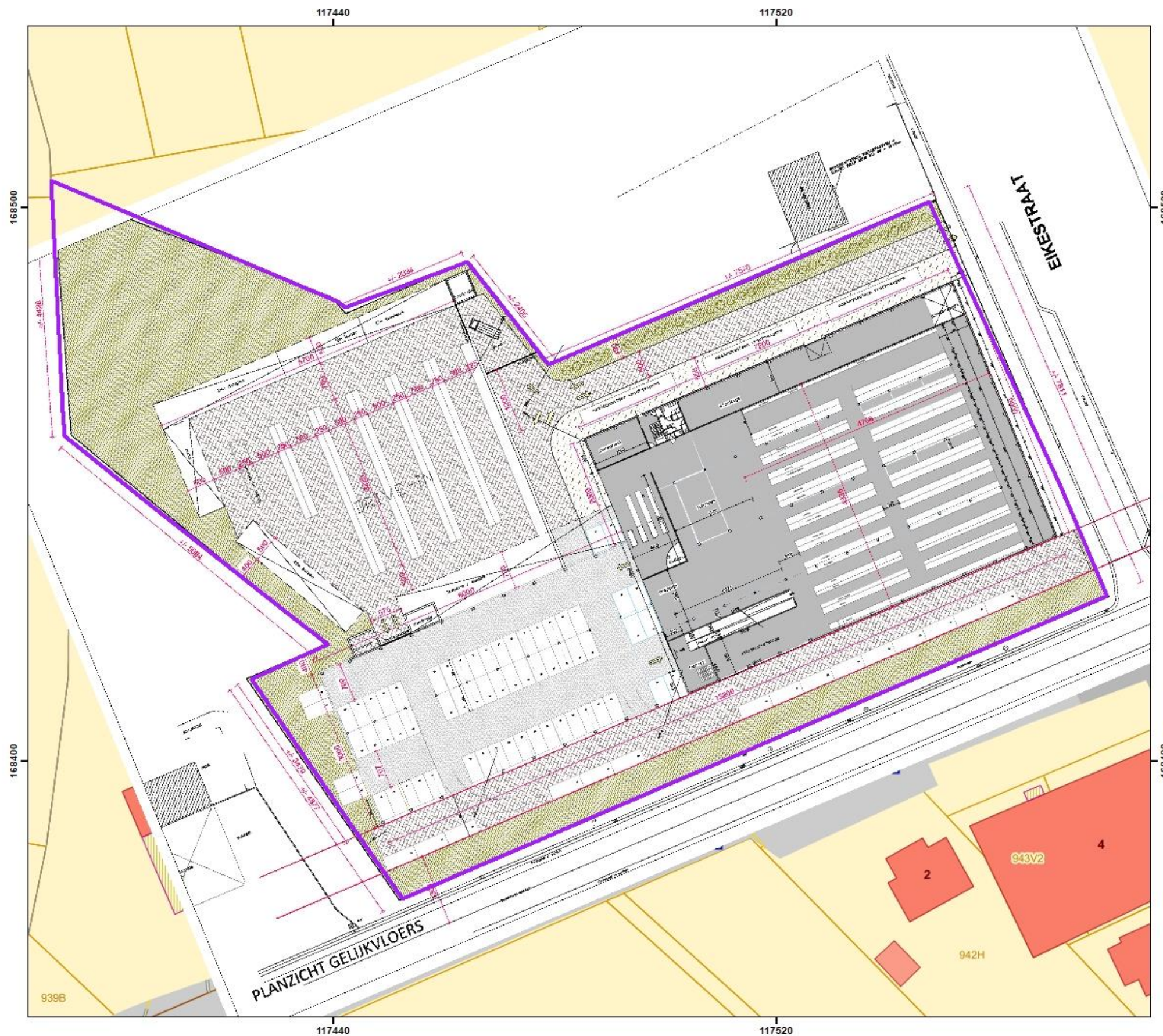
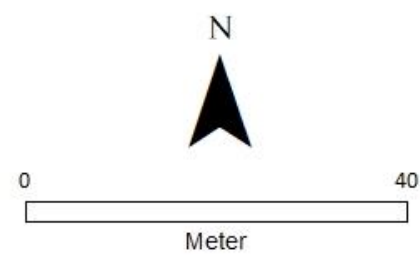
20171320

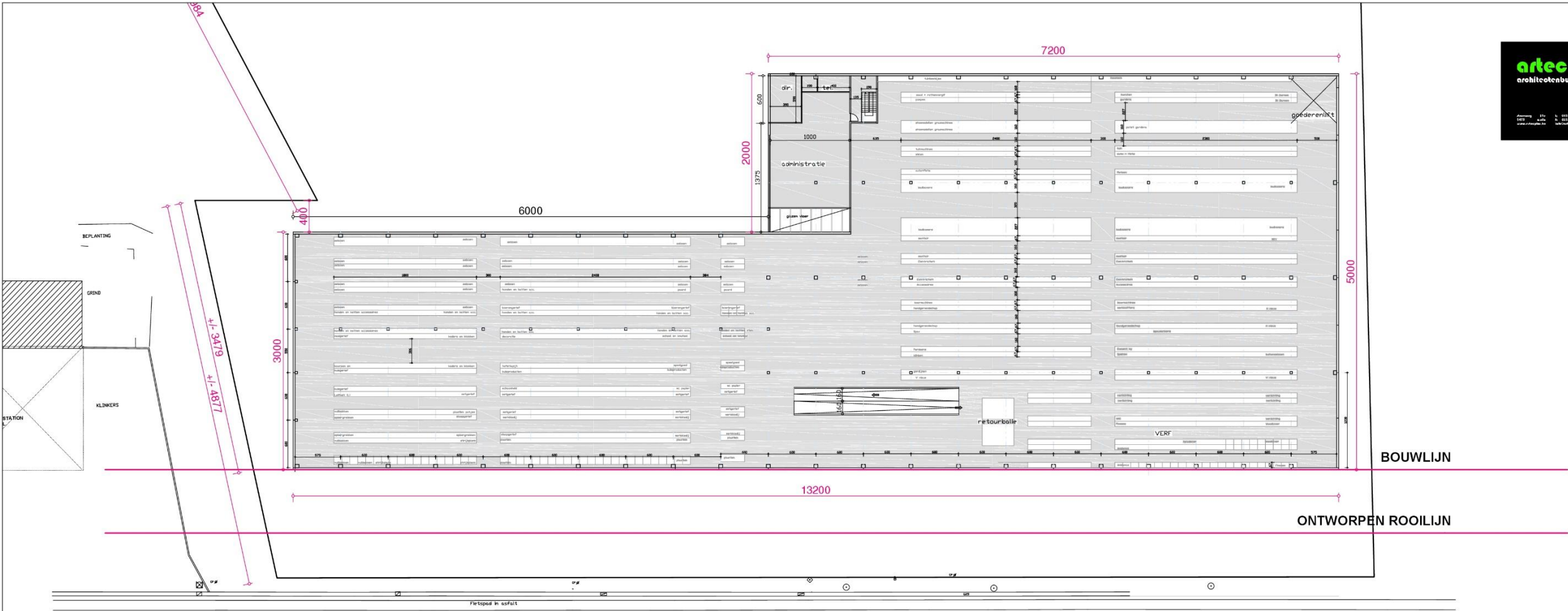
27/09/2017

© AGIV

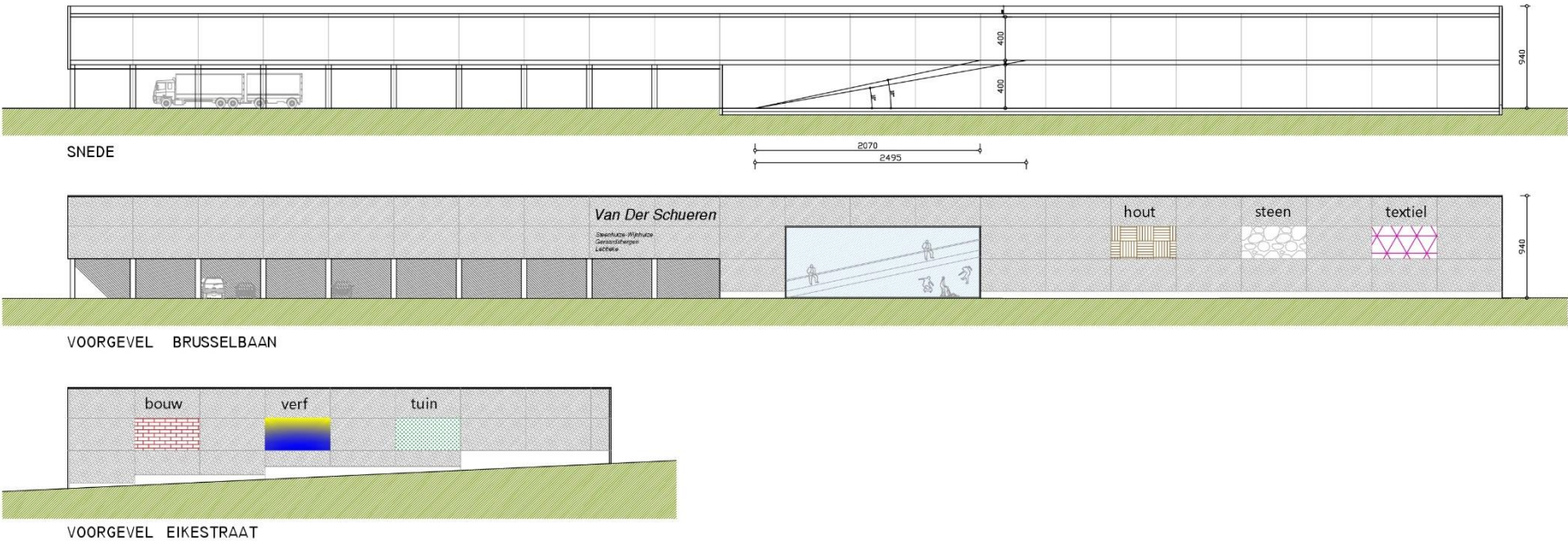
Legende

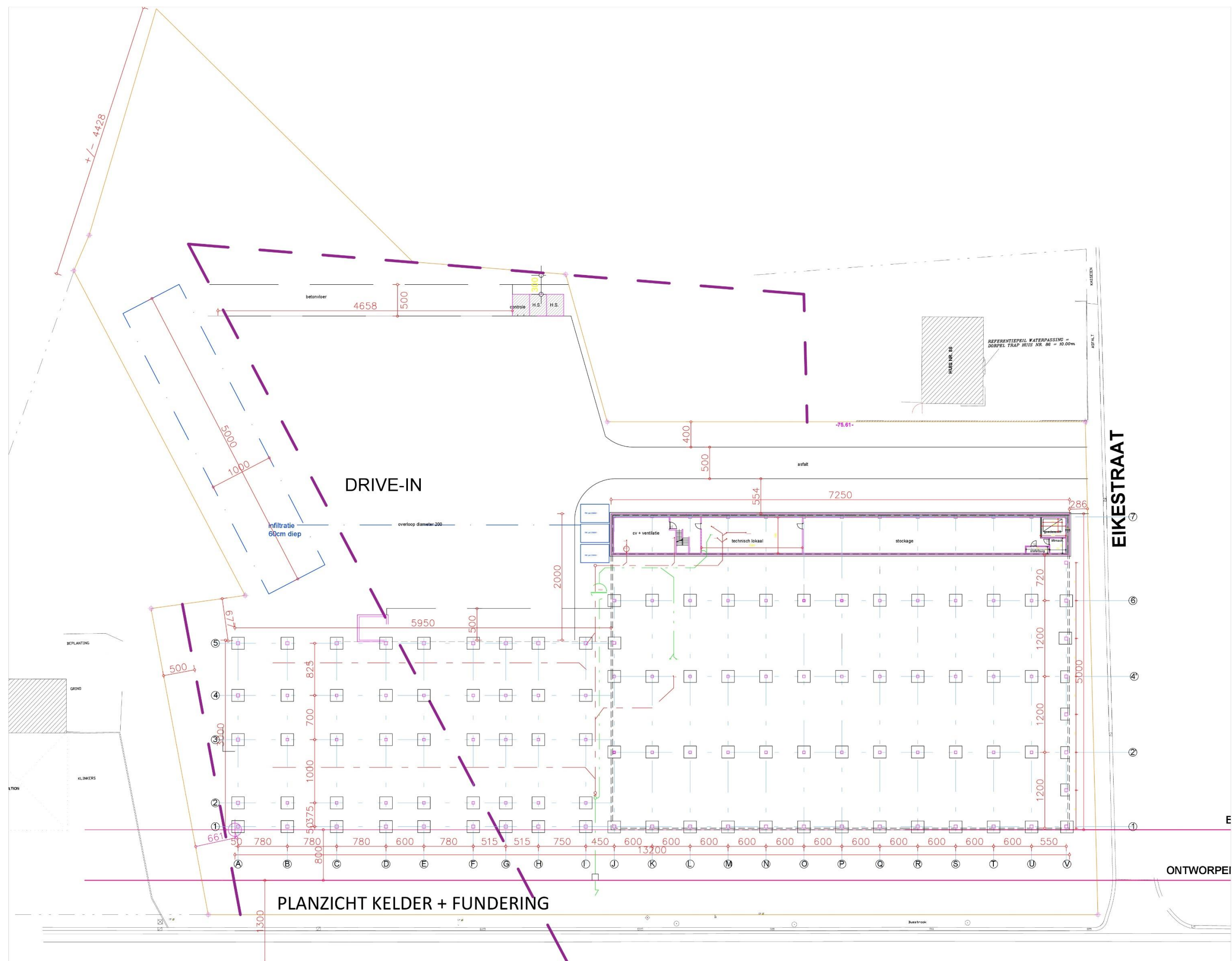
 Projectgebied

PLANZICHT VERDIEPING

3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

Herzele is een gemeente in de Belgische provincie Oost-Vlaanderen. De gemeente telt acht deelgemeentes; m.n. Herzele, Borsbeke, Hillegem, Ressegem, Sint-Antelinks, Sint-Lievens-Esse, Steenhuize-Wijnhuize en Woubrechtgem. Herzele telt 17605 inwoners (2017) op een oppervlakte van 47,4km².² Met het kenmerkende glooiende reliëf behoort Herzele geologisch gezien tot de Vlaamse Ardennen. Op hydrologisch vlak behoort ze dan weer tot de Denderstreek aangezien de afwatering van dit deel van de Vlaamse Ardennen tot het stroomgebied van de Dender mag gerekend worden. Bodemkundig, tot slot, maakt Herzele deel uit van de Oost-Vlaamse Zandleemstreek.

De Vlaamse Ardennen worden gekenmerkt door een uitgesproken reliëf. Het reliëf is ontstaan vanaf het einde van het mioceen (7 miljoen jaar geleden). Van deze tijd dateert de laatste overspoeling door de zee (Diestiaanzee). Tijdens de laatste periode van die zeeafzettingen ontstonden lage zandbanken. Bij het terugtrekken van de zee gingen de beken en rivieren op het nieuw gevormde land vanzelfsprekend stromen in de geulen tussen de zandbanken. Geleidelijk aan sneden deze waterlopen hun valleien dieper uit in het landschap in en vormden de huidige beekvalleien evenals de Scheldevallei. Op deze manier kwamen de voormalige zandbanken steeds hoger boven hun omgeving te liggen. Doordat zich in toppen van de zandbanken ijzerzandsteen gevormd had (ontstaan door oxidatie van glauconiet -een ijzerhoudend silicaat- tot limoniet), werden deze slechts matig geërodeerd. In de beekdalen, waar oxidatie niet mogelijk was doordat in de geulen nooit ijzerrijk zand was afgezet in de Diestiaanzee, had de erosie vrij spel. Op deze manier ontstonden de huidige getuigenheuvels (of Diestiaanheuvels) : zij getuigen van de allerlaatste aanwezigheid van een zeebodem in deze streken. Ze strekken zich uit vanaf Frans-Vlaanderen tot in het Hageland.³

Typisch is de asymmetrie in de hellingen. Men heeft steile hellingen naar het zuiden en zachte hellingen naar het noorden. Deze asymmetrie heeft te maken met de mate van erosie op het einde van de ijstijden (10.000 jaar geleden). Op de zuidelijk georiënteerde hellingen smolt de wintersneeuw in de ijstijdzomers sneller en spoelde het dooiwater weg voordat de ondergrond kon ontdooien. Op de noordelijke hellingen verliep de opwarming trager en gelijkmatiger, waardoor er een dikke modderbrij ontstond. Deze modderpakketten schoven naar beneden, waardoor een sterke erosie van de

² [https://nl.wikipedia.org/wiki/Herzele_\(Belgi%C3%AB\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Herzele_(Belgi%C3%AB))

³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135391>

noordhellingen ontstond. Hierdoor ontstonden steile hellingen gericht op het zuiden en zachtere hellingen gericht op het noorden.⁴

Het onderzoeksgebied bevindt zich in de deelgemeente Steenhuize-Wijnhuize, dat voornamelijk het dorp Steenhuize omvat en slechts een klein stukje van het gehucht Wijnhuize, dat grotendeels in Sint-Lievens-Esse ligt. De deelgemeente telt 2315 inwoners op een oppervlakte van 12,38km².⁵

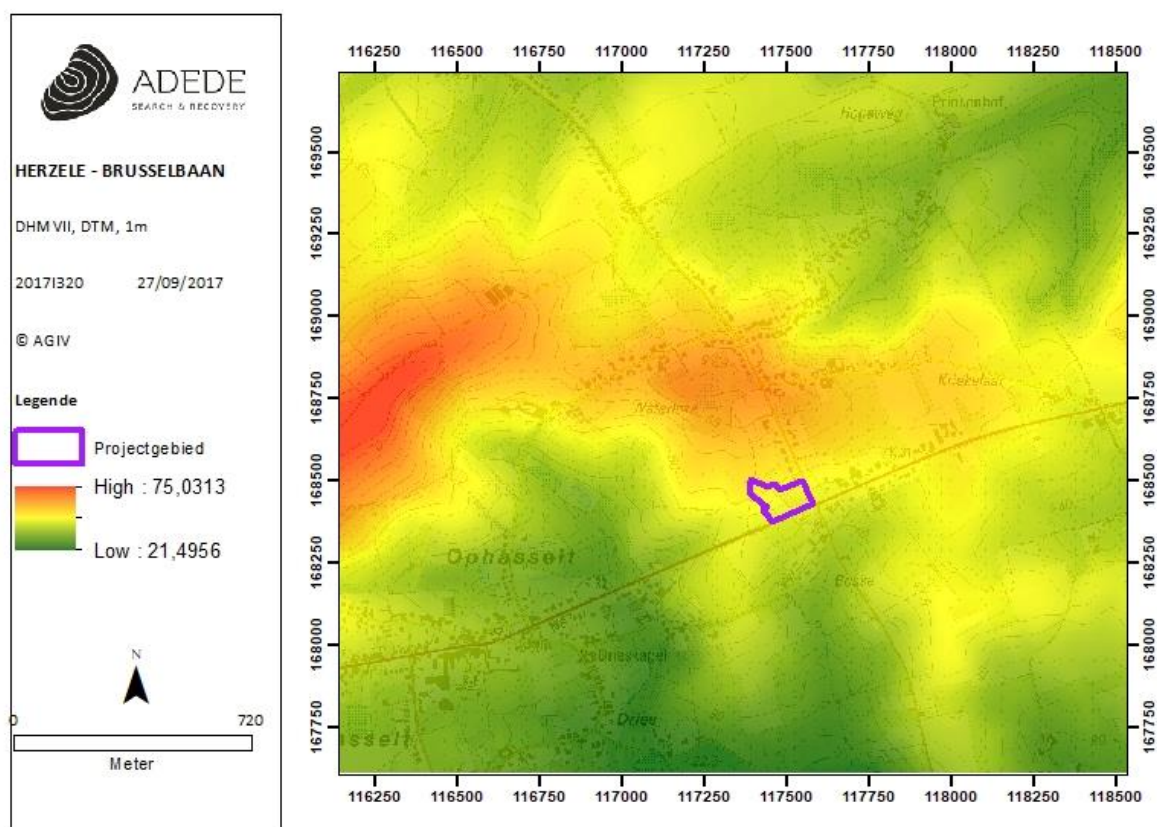
Het onderzoeksgebied is gelegen langs de kruising tussen de Eikestraat en de N8 (Brusselbaan), ter hoogte van meubelzaak De Coninck dat recent definitief de boeken heeft neergelegd. De N8 is een gewestweg en een van de negen N-wegen die vanuit de hoofdstad Brussel tot aan de grenzen van het land lopen. De N8 loopt vanuit Brussel naar het westen, tot Veurne en de Belgische Westkust (Koksijde). De weg heeft een totale lengte van 152 kilometer. Het deel tussen Ninove en Brakel werd aangelegd in de jaren 30 van de negentiende eeuw. België was een jonge staat en investeerde volop in nieuwe "steenwegen". Ten westen van Ninove bestond er voor de aanleg van de weg wel al een kleinere middeleeuwse heerweg die tussen Ninove en Ophasselt ongeveer hetzelfde tracé had als de nieuwe weg. Deze oudere 'Chemin d'Audenaerde à Ninove' had een kronkelend verloop en verbond Oudenaerde niet via Brakel met Ninove maar via Zegelsem, Elst, Michelbeke, de helling Berendries, Sint-Maria-Oudenhove, Sint-Maria-Lierde en Ophasselt. Tussen Ninove en Ophasselt werd de oude weg rechtgetrokken. Westelijker werd voor een meer zuidelijk tracé gekozen dat de heuvels bij Sint-Maria-Oudenhove vermeed en langs Nederbrakel passeerde. Op de kaarten van het Dépôt de la Guerre draagt de nieuwe weg de namen Route de Renaix à Ninove, Route d'Audenaerde à Bruxelles en Route de Tournay à Bruxelles (in Brakel). Bij Brakel leidde een weg (de huidige N48) naar Doornik.⁶

Qua landschappelijke inplanting ligt het onderzoeksgebied op de steilere zuidflank van een licht uitgesproken oost – west georiënteerde heuvelrug. De heuvelkam loopt circa 500m ten noorden van het projectgebied op een hoogte van ongeveer 70m. De hoogte schommelt tussen maximaal 51m en minimaal 45m, wat een maximaal hoogteverschil van ongeveer 6m impliceert. De gemiddelde hellingsgraad van het terrein varieert van ongeveer 4,5% in het westen van het gebied tot ongeveer 5,5% in het oosten. De hoogteprofielen tonen aan dat een aanzienlijk deel van het terrein is afgegraven om de meubelzaak waterpas aan het niveau van de Brusselbaan te kunnen aanleggen.

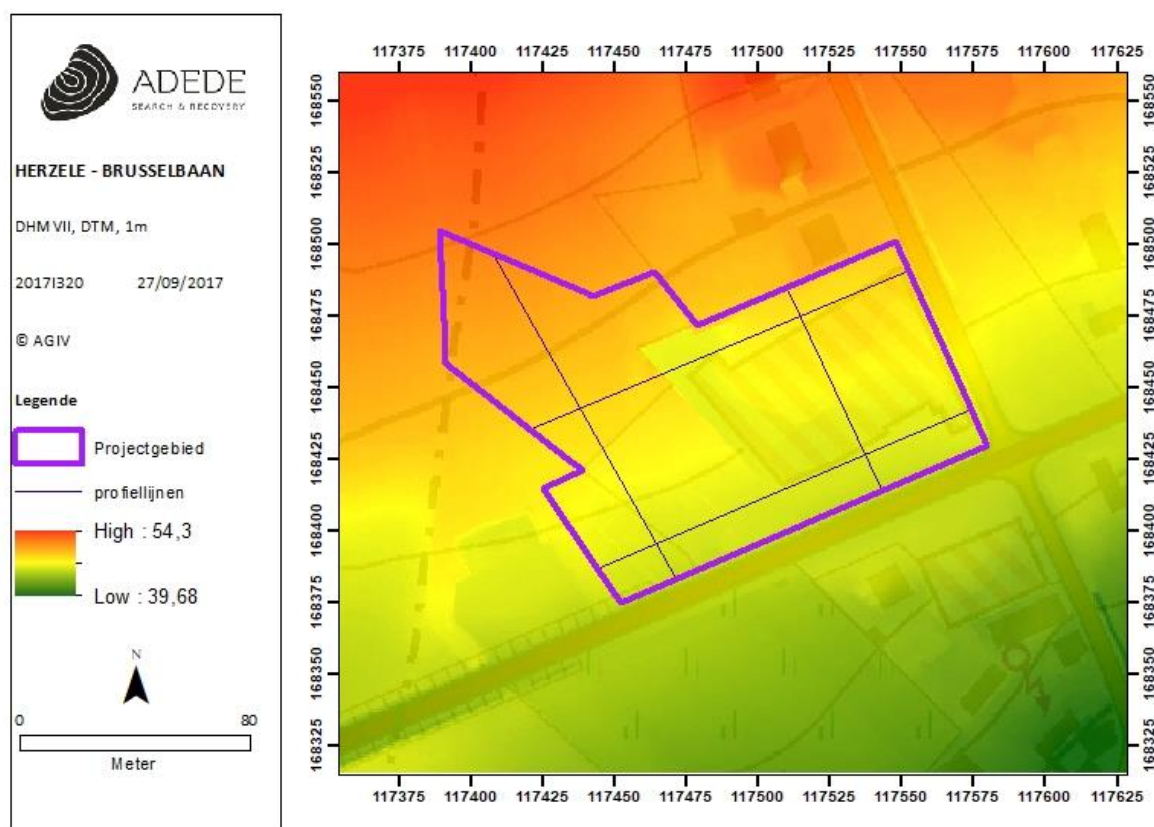
⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135391>

⁵ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Steenhuize-Wijnhuize>

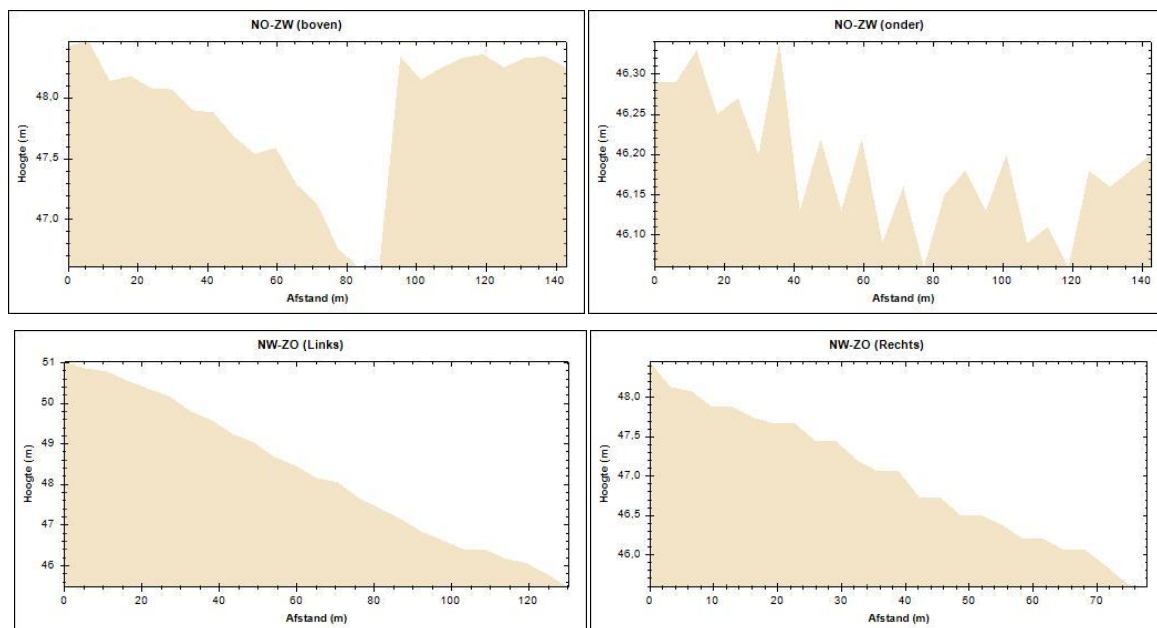
⁶ [https://nl.wikipedia.org/wiki/N8_\(Belgi%C3%AB\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/N8_(Belgi%C3%AB))

Figuur 6. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

Figuur 8. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

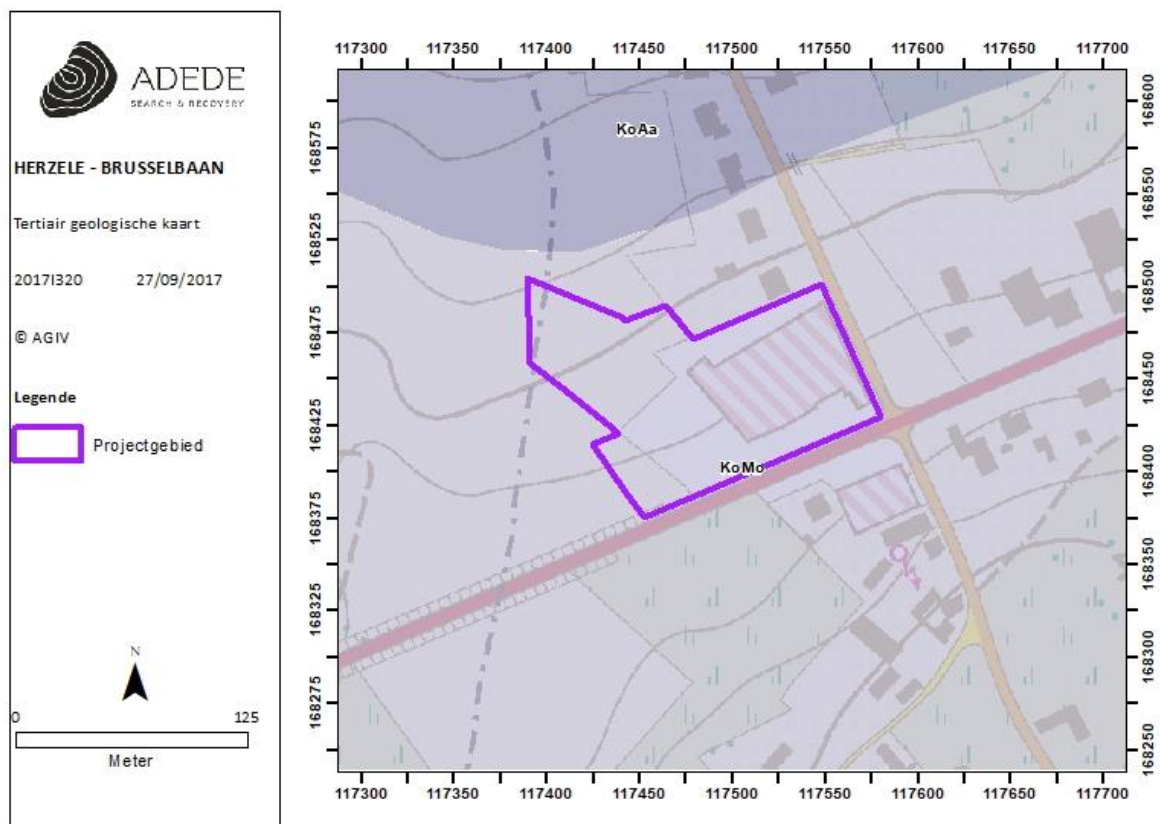
3.2.1 Tertiair geologisch

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied wordt gevormd door het **Lid van Moen**, dat deel uitmaakt van de **Formatie van Kortrijk**. Het wordt omschreven als: grijze klei tot silt, kleihoudend, kleilagen; Nummulites planulatus (nummuliëten).

Hogerop de heuvel, net ten noorden van het onderzoeksgebied, komen nog twee andere tertiaire afzettingen voor:

- Formatie van Kortrijk – Lid van Aalbeke: donkergrijze tot blauwe klei, glimmers
- Formatie van Tielt: grijsgroen zeer fijn zand tot silt, kleihoudend

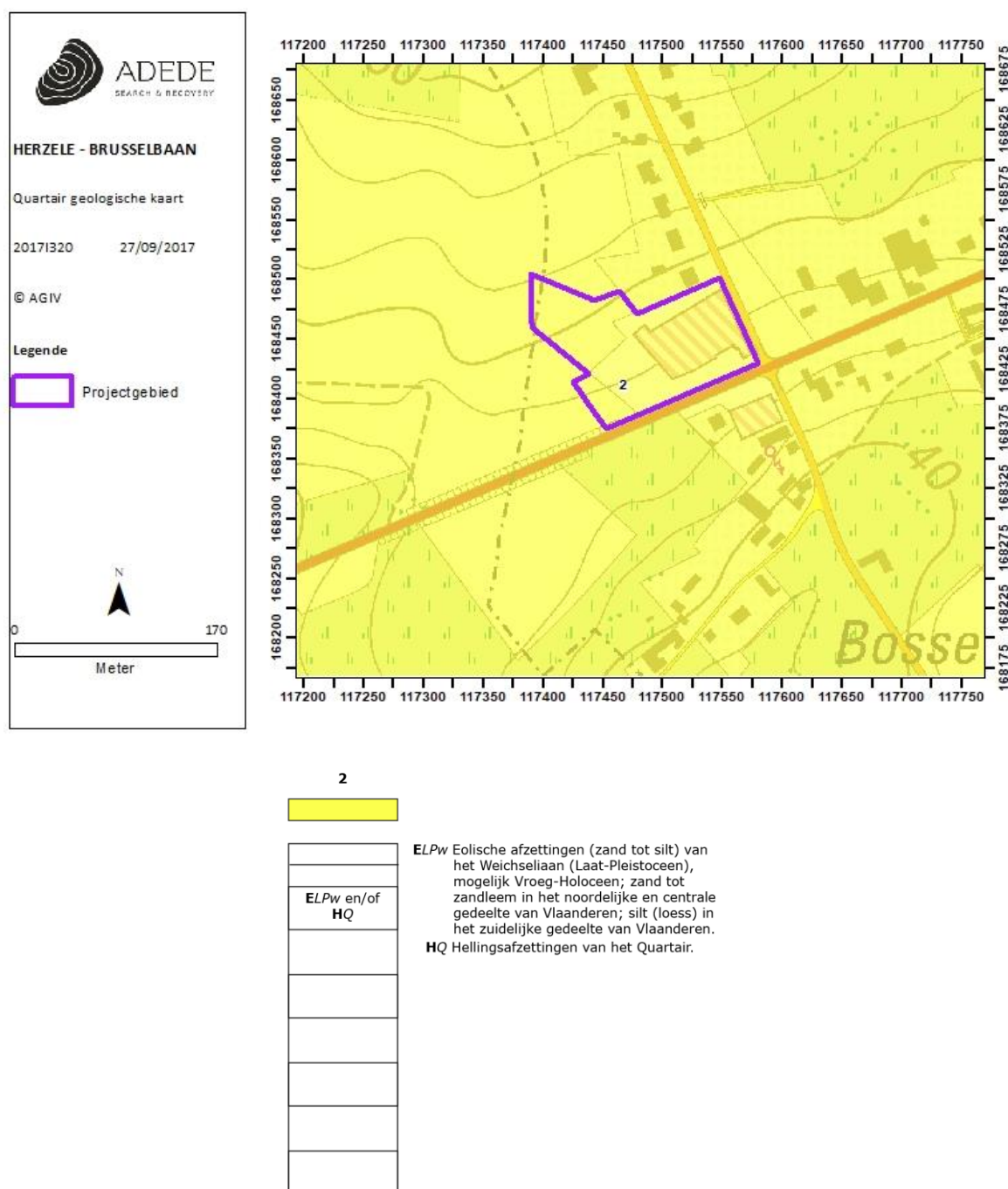
De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer.

Figuur 9. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

De quartaire bodem onder het onderzoeksgebied bestaat volledig uit het type 2, bestaande uit quartaire hellingsafzettingen met daarbovenop eolische afzettingen van zandleem tot leem uit het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

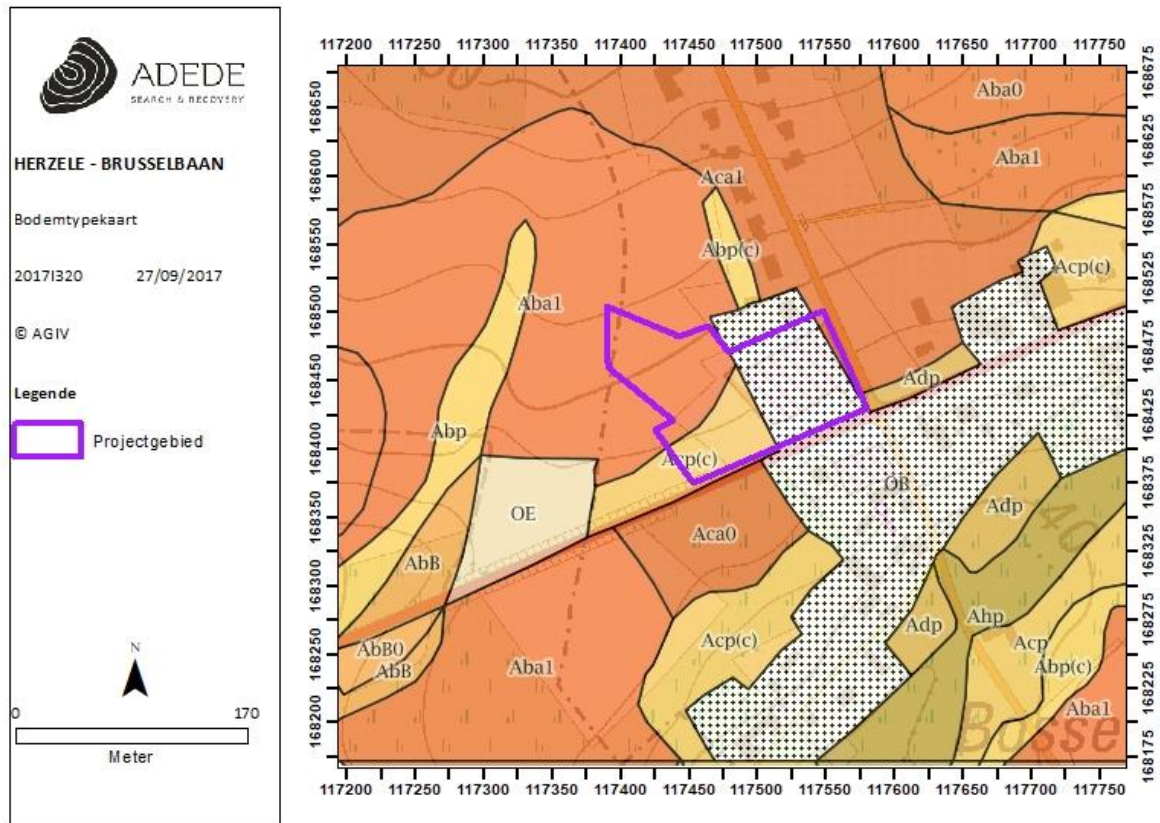
Voor het grootste deel van het onderzoeksgebied wordt de bodem weergegeven als **OB-bodem**. De uiterste randen van het onderzoeksgebied bestaan uit **Aca1**, **Aba1**, **Acp** en **Adp** bodems.

- **OB (bebouwde zone):** Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone (OB) zijn daar een voorbeeld van.
- **Aca1:** Matig droge leembodem met textuur B horizont. Deze matig droge leemgronden vertonen een gleyhorizont op matige diepte. De Acao gronden zijn niet geërodeerd en komen voor op de brede plateaus of zwakke hellingen. De meer geërodeerde Aca1 gronden komen voor op hellingen of in de nabijheid van Tertiaire ontsluitingen, waar zich dan ook een substraat kan manifesteren. De landbouwwaarde is goed, de quoterings ligt iets lager dan bij Aba.
- **Aba1:** Droge leembodem met textuur B horizont. De serie Aba ontwikkeld in het Pleistocene loessdek vertoont onder de A horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B horizont. De bouwvoor is een donkerbruin, homogeen humushoudend leem; bij Abao rust de Ap op een geelbruine overgangshorizont. De Bt is bruin zwaar leem (gemiddelde 20% klei) met meestal goed ontwikkelde polyedrische structuur en kleihuidjes (coatings). Naar onder toe neemt het kleigehalte sterk af en verdwijnt de structuur geleidelijk terwijl de kleur geelbruin wordt. Bij Aba(b) profielen met gevlekte textuur B vertoont deze horizont grijze strepen of gebleekte vlekken. Bij de substraatseries begint een steenachtig zand, klei- of klei-zandsubstraat op geringe of matige diepte. De bodems vertonen geen watergebrek en geen wateroverlast dank zij de gunstige drainage en het hoog waterbergend vermogen. Substraatseries zijn evenwel gevoeliger voor droogte, te meer daar ze dikwijls op hellingen met snelle oppervlakkige ontwatering liggen. De Aba gronden zijn zeer geschikt voor veeleisende teelten (tarwe,

gerst, luzerne, suikerbieten); ze komen in aanmerking voor fruitteelt (appel, peer, kers). Op sterk hellende terreinen dienen voorzorgsmaatregelen tegen de erosie genomen te worden.

- **Acp:** Bedolven textuur B horizont op minder dan 80 cm diepte. De Acp depressie- of lage hellingsgronden omvatten colluviale bodems welke tussen 80 en 120 cm gleyverschijnselen vertonen. Het colluviaal dek rust veelal op een geërodeerd profiel waarvan de textuur B op wisselende diepte in het profiel voorkomt. Deze gronden hebben een belangrijke verspreiding vooral langs de valleigebieden. De Acp gronden kunnen tijdelijk aan wateroverlast lijden. Met een broze structuur slempen ze gemakkelijk dicht na regen. Ze zijn geschikt voor graangewassen (tarwe, gerst) en geschikt voor suikerbieten. Voor weidebouw zijn deze gronden zeer geschikt.

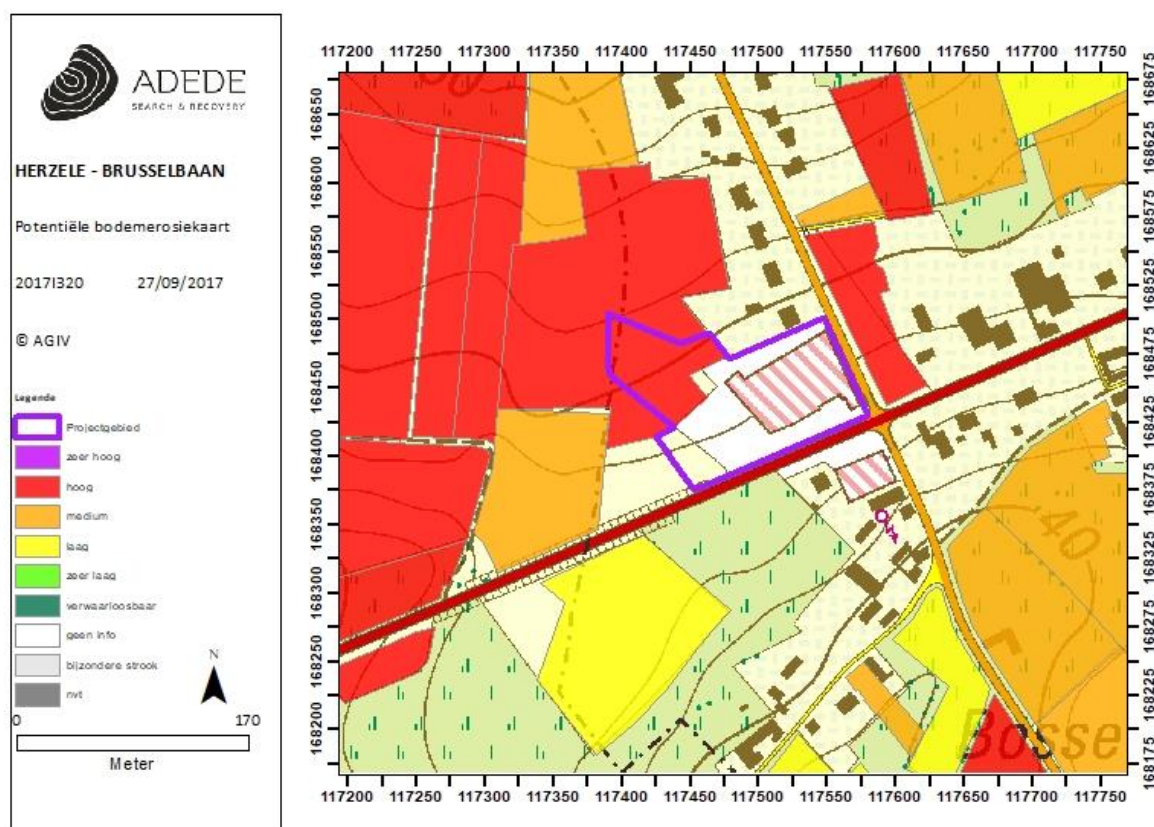
- **Adp:** Matig natte leembodem zonder profiel. De bouwlaag vertoont een bruingrijze kleur die geleidelijk overgaat in niet gedifferentieerd colluviaal materiaal die baksteenrestjes en houtskoolfragmenten bevat. Het colluvium rust op een afgeknotte textuur B of op een Tertiair substraat. Roestverschijnselen beginnen vanaf 50 cm. Ze komen voor in lage brede depressies, op de lage rand van hellingen en als oeverwallen in alluviale valleien. Mits drainage zijn ze geschikt voor veeleisende teelten. Ze blijken het meest geschikt voor blijvend weiland.

Figuur 11. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

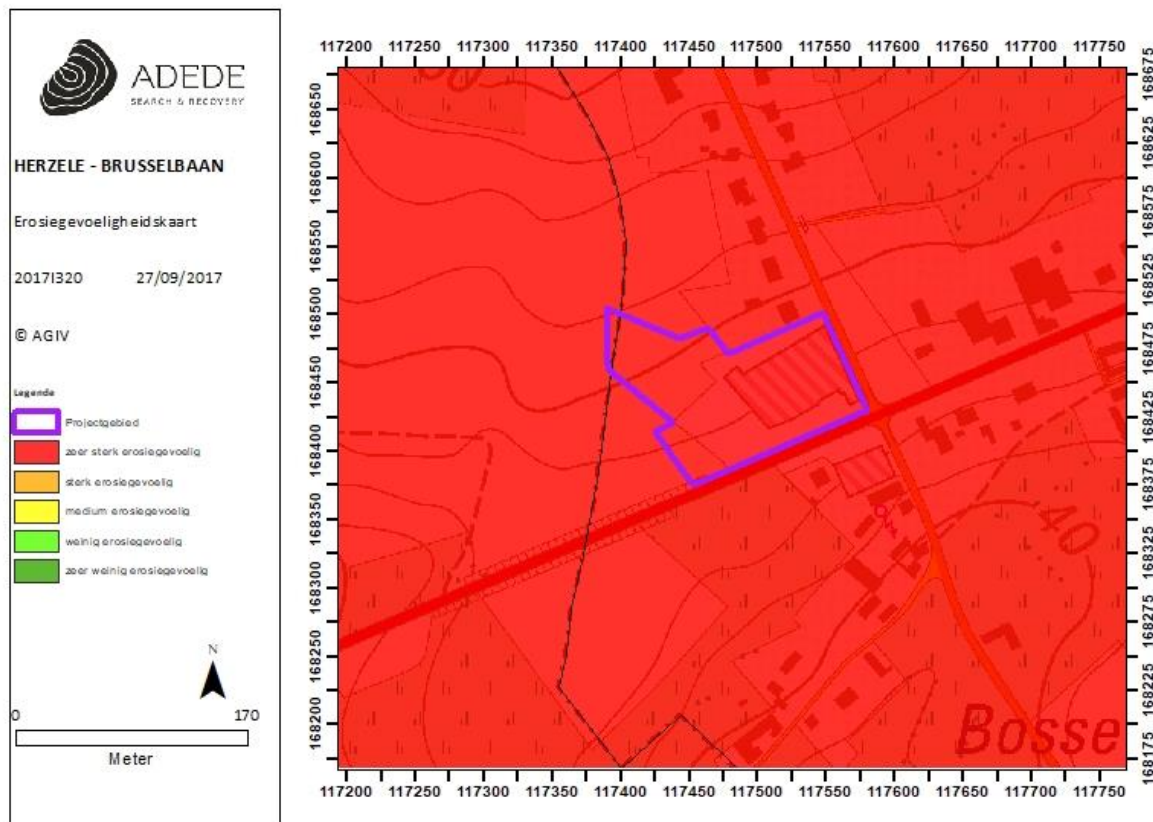
Wat de potentiële bodemerosie betreft is voor het onderzoeksgebied zelf slechts deels informatie beschikbaar. Het deel van het onderzoeksgebied waarvoor wel data beschikbaar is toont een hoge potentiële bodemerosie.

Figuur 12. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

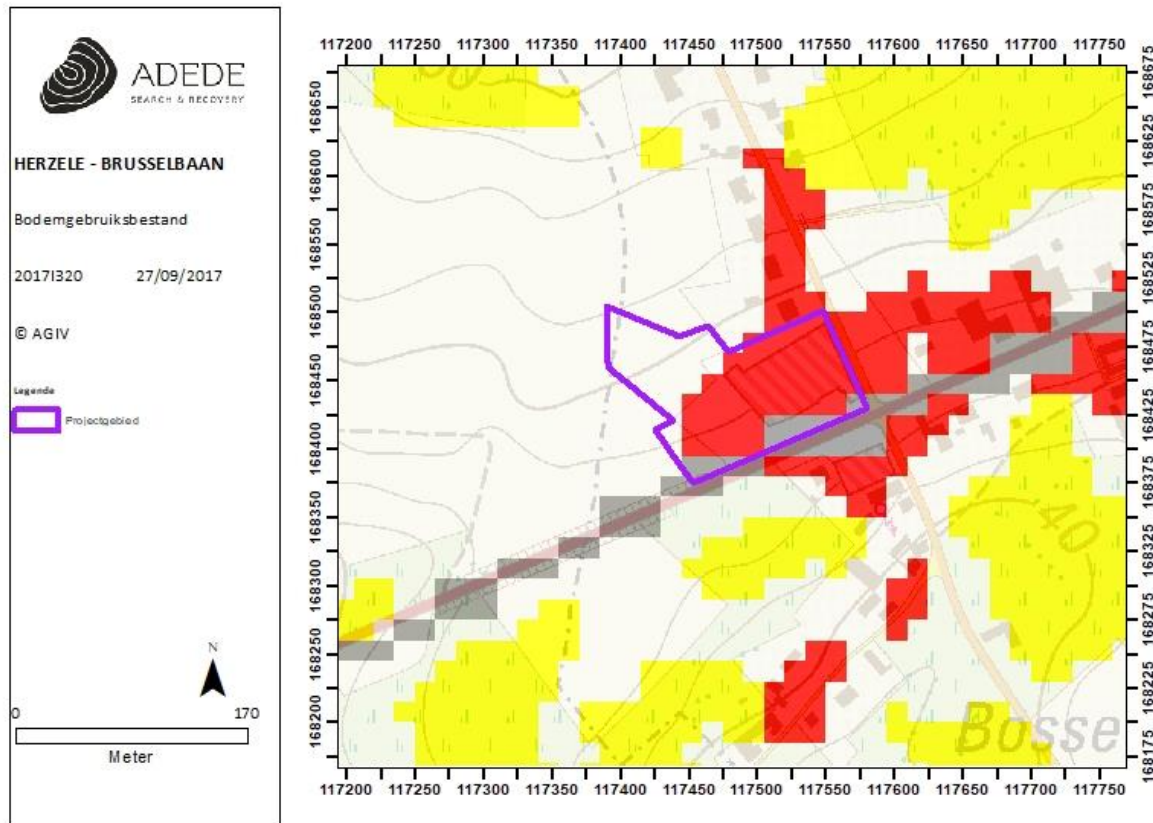
De erosiegevoeligheidskaart beschrijft het onderzoeksgebied als zeer sterk erosiegevoelig.

Figuur 13. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

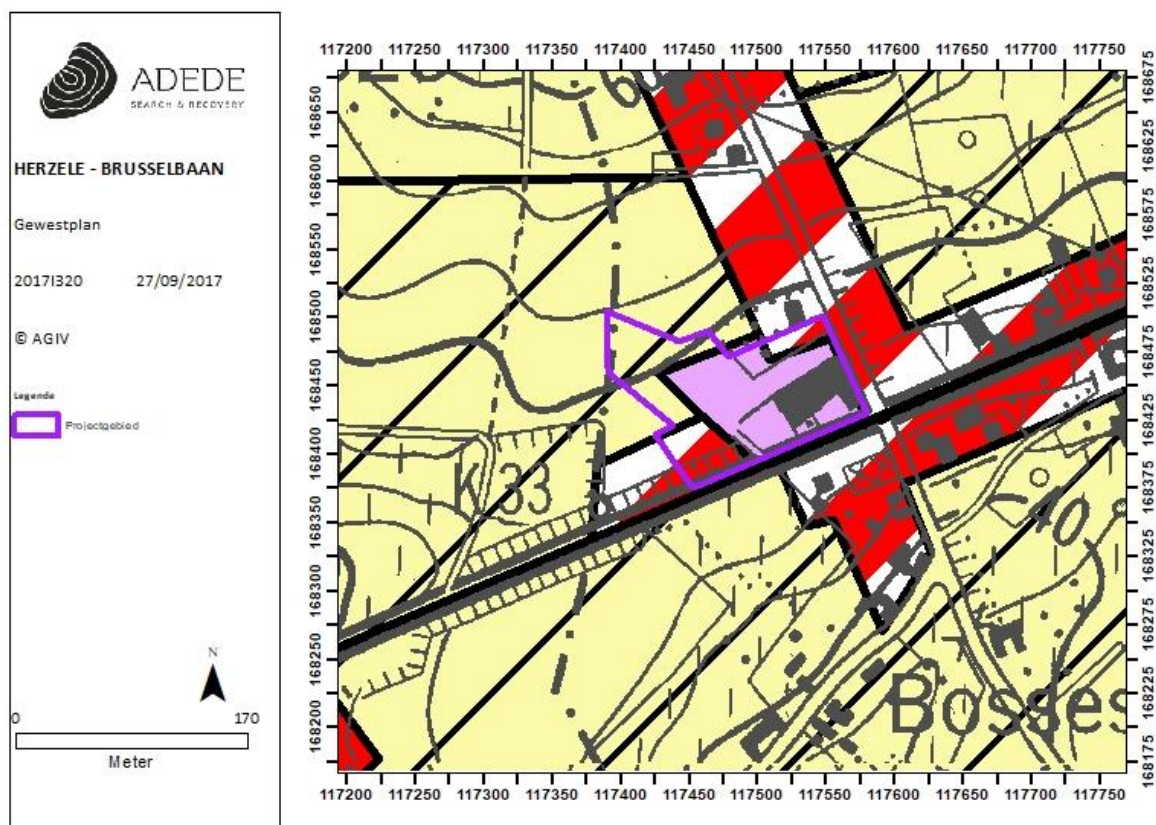
Het leeuwendeel van het onderzoeksgebied wordt aangeduid als '**andere bebouwing**' (rood), wat wil zeggen: het grootste deel van het gebied wordt bedekt door structuren. Gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem, (tussen 30 en 80% is verhard). De rest van het onderzoeksgebied wordt gedefinieerd als '**akkergrond**' (wit).

Figuur 14. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Het projectgebied valt grotendeels binnen een gebied dat bestemd is als ambachtelijke zone voor ambachtelijke bedrijven en KMO's. Het noordwestelijk deel ligt in een gebied bestemd als landschappelijk waardevolle agrarische gebieden. De zuidwestelijke tip van het onderzoeksgebied ligt in een zone bestemd als woongebied met landelijk karakter.

Figuur 15. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

De naam 'Herzele' is afkomstig uit de 7e eeuw van 'harja sali', wat zoveel wil zeggen als 'een gebouw van de heer'. Dit wijst op de burcht, die, weliswaar een primitieve versie uit hout- en vlechtwerk en aarden wallen, een goede verschansing was tegen de Noormannen. In de zevende eeuw al werd de burcht in het centrum van de gemeente opgericht, en zou in de loop der tijd de inzet worden van heel wat politiek gewoel. De burcht wordt voor het eerst vermeld in de 12e eeuw door Lodewijk van Herzele. De vermoedelijke bouw van deze stenen waterburcht dateert uit de 13e-14e eeuw, met een donjon en een vierhoekige weermuur. In 1381 werd de burcht vernield door de Graaf van Vlaanderen wegens een conflict tussen de Gentenaars en de Graaf van Vlaanderen waarbij de toenmalige burchtheer Seger de Gentse kant gekozen had. In de 15e eeuw werd de burcht heropgebouwd door Jan van Roubaix maar in 1579 werd de burcht definitief verwoest door de Spanjaarden in de strijd tussen de katholieke Spanjaarden en het protestants gezinde Vlaanderen, als reactie op het feit dat de burchtheer Pieter van Melun de protestantse zijde had gekozen. Herzele was een heerlijkheid. De heer van Herzele nam in 1302 deel aan de Guldensporenslag aan de kant van de Vlamingen.⁷

De eerste Heer van Steenhuise van wie een geschreven bron gewag maakt, is Amelricus in 1155. Steenhuise was in het Ancien Régime een franchise of vrijheerlijkheid en een prinsdom, dat steeds in het bezit was van aanzienlijke geslachten zoals de families van Steenhuise, van Gruuthuse, de Richardot, d'Hane de Steenhuyse. In 1571 bezat de prins van Steenhuise 103,5 van de 544 ha. bewerkte gronden, dit was nagenoeg 20% van de allodiale gronden. Vanwege zijn speciale status, genoot Steenhuise in het Ancien Régime van bepaalde fiscale voordelen. Er was een vrijstelling van belasting en een recht van vrijgeleide. De inwoners wisten daar ook goed gebruik van te maken. Maalderijen, brouwerijen en likeurstokerijen tierden er welig. Het recht van vrijgeleide betekende dat op het grondgebied van Steenhuise niemand kon vervolgd of gearresteerd worden, tenzij door de plaatselijke gerechtsdienaren. Het prinsdom was voor vele misdadigers uit alle windstreken een toevluchtsoord en schuilplaats.⁸

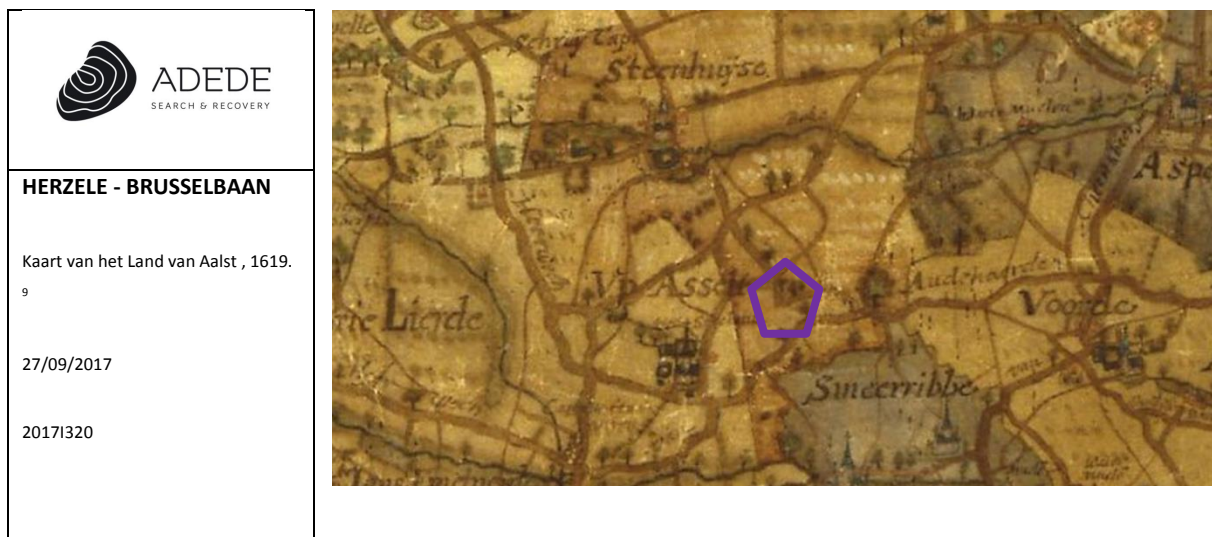
⁷ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Herzele_\(Belgi%C3%AB\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Herzele_(Belgi%C3%AB))

⁸ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Steenhuise-Wijnhuize>

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 Kaart van het Land van Aalst – J. Horenbault (1619)

De oudste voorhandenzijnde kaart met enige relevantie voor het onderzoeksgebied is de kaart die Horenbault opstelde van het toenmalige Land van Aalst. Veel kennis specifiek gericht op het onderzoeksgebied kan er echter niet worden opgemaakt aan de hand van deze kaart. Anderzijds schetst ze wel een gedegen beeld van de regio waartoe het onderzoeksgebied behoort. Een zaak die opvalt is het toen nog ontbreken van de gewestweg tussen Ninove en Oudenaarde (N8) waarlangs het onderzoeksgebied ligt. De meer organische middeleeuwse voorganger van die weg is wel zichtbaar en passeert enkele tientallen meters zuidelijker dan de hedendaagse weg.

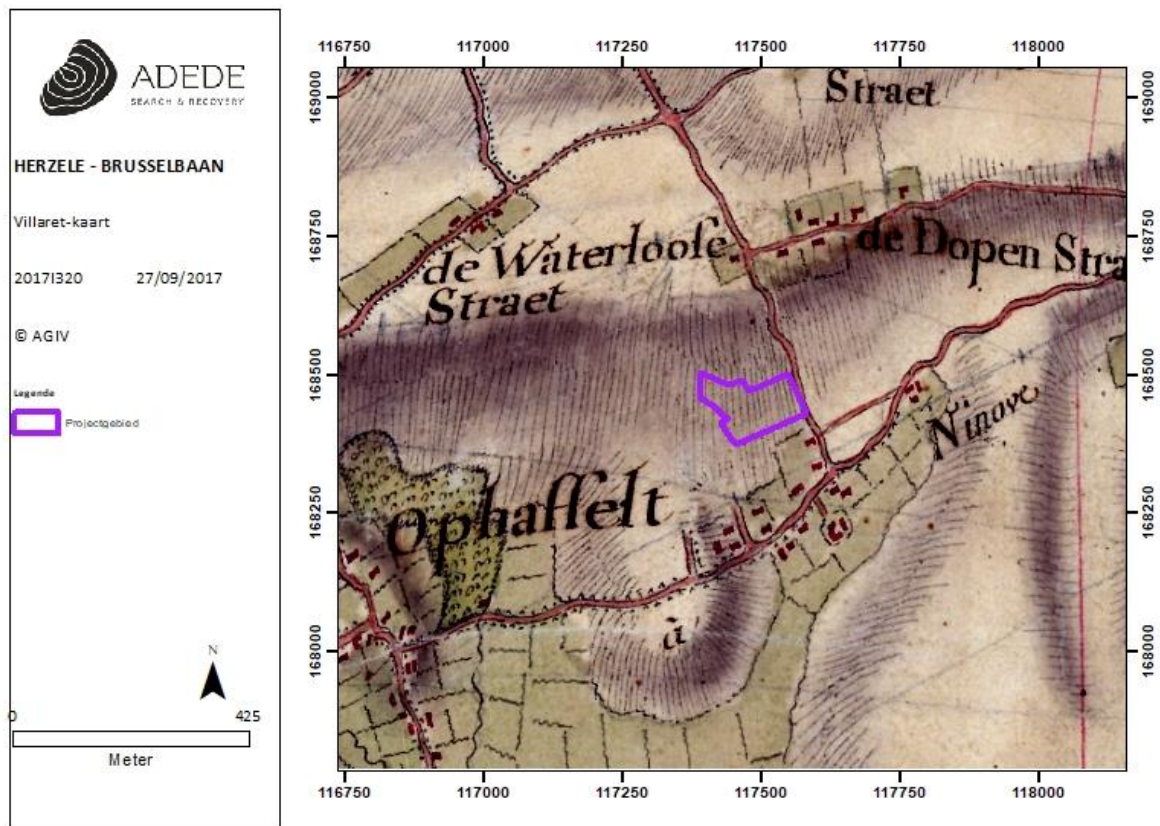
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Horenbault.

3.3.2.2 Kaart van Villaret (1745 – 1748)

Eenzelfde beeld is te zien op de Villaretk kaart. De meer gedetailleerde aard van deze kaart laat ditmaal echter wel toe enkele uitspraken te doen over het onderzoeksgebied. De Eikestraat, die de oostgrens van het onderzoeksgebied vormt, is nu duidelijk zichtbaar en sluit enkele tientallen meter ten zuiden van het onderzoeksgebied aan op de oude weg tussen Oudenaarde en Ninove. Ter hoogte van dit kruispunt is enige concentratie van bebouwing te bemerken. Binnen het projectgebied zelf lijkt op dat moment nog geen bebouwing voor te komen. De kaart toont ook aan hoe het terrein op de sterk

⁹ https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7e/Land_Van_Aalst%2C_Belgium%2C_by_Jacques_Horenbault_in_1619.jpg

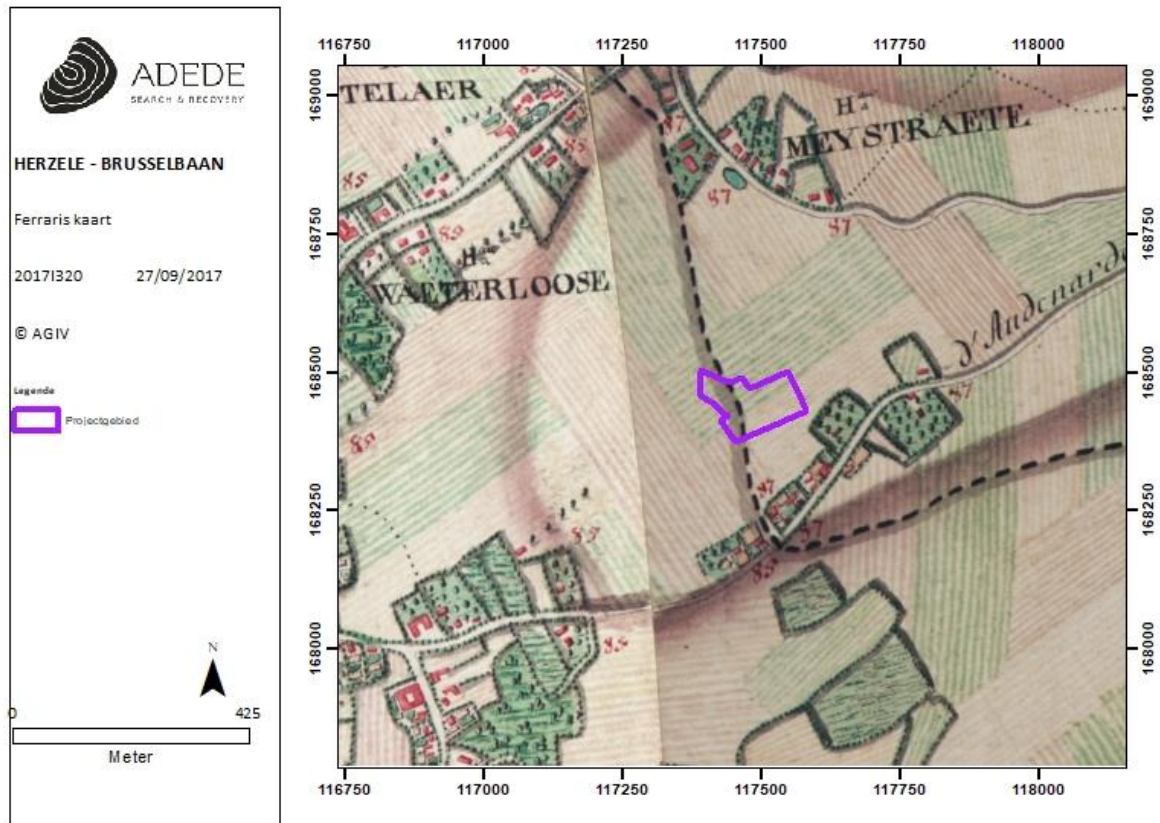
hellende zuidflank van de heuvelrug ligt. Ten noorden van het onderzoeksgebied net voorbij de heuvelkam is ook wat bebouwing merkbaar.

Figuur 17. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.

3.3.2.3 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

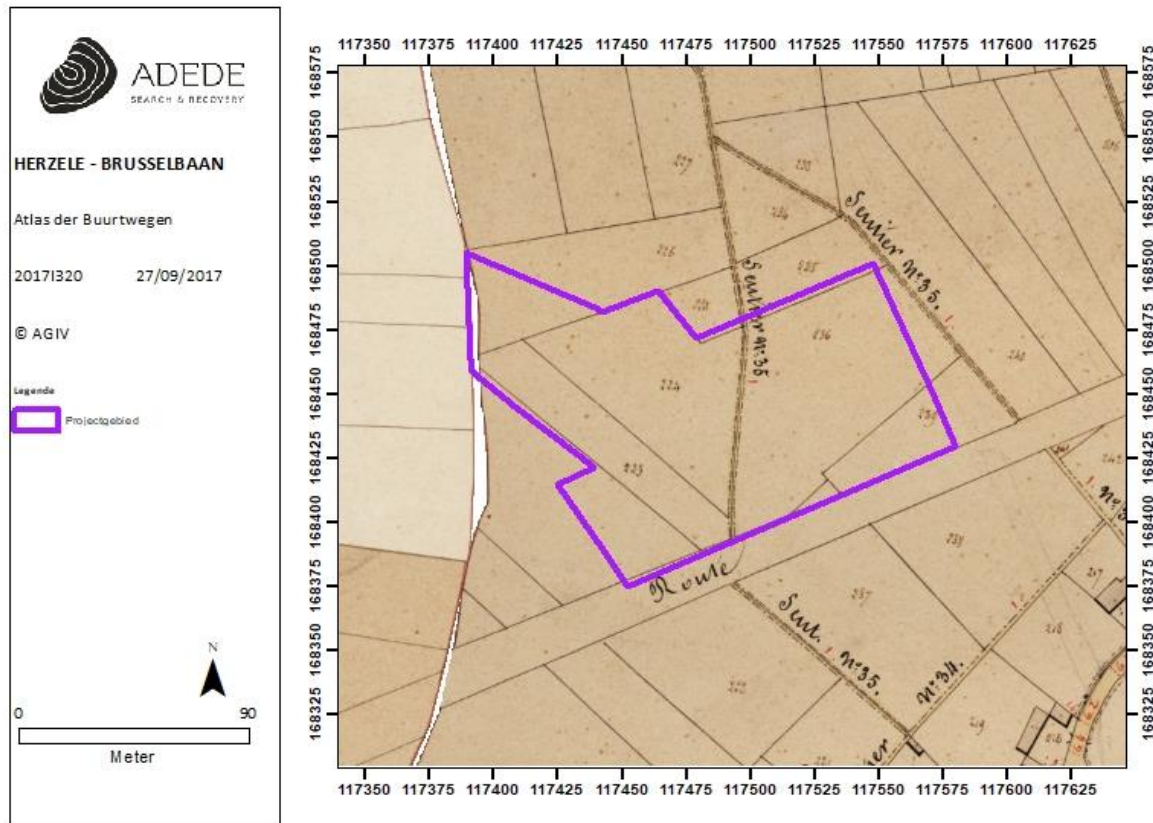
In vergelijking met voorgaande kaart lijkt er ten tijde van de van de Ferrariskaart nog niet veel veranderd. Wat wel opvalt is dat de Eikestraat niet meer op de kaart voorkomt. Het hele onderzoeksgebied lijkt te bestaan uit akkergrond.

Figuur 18. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.4 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

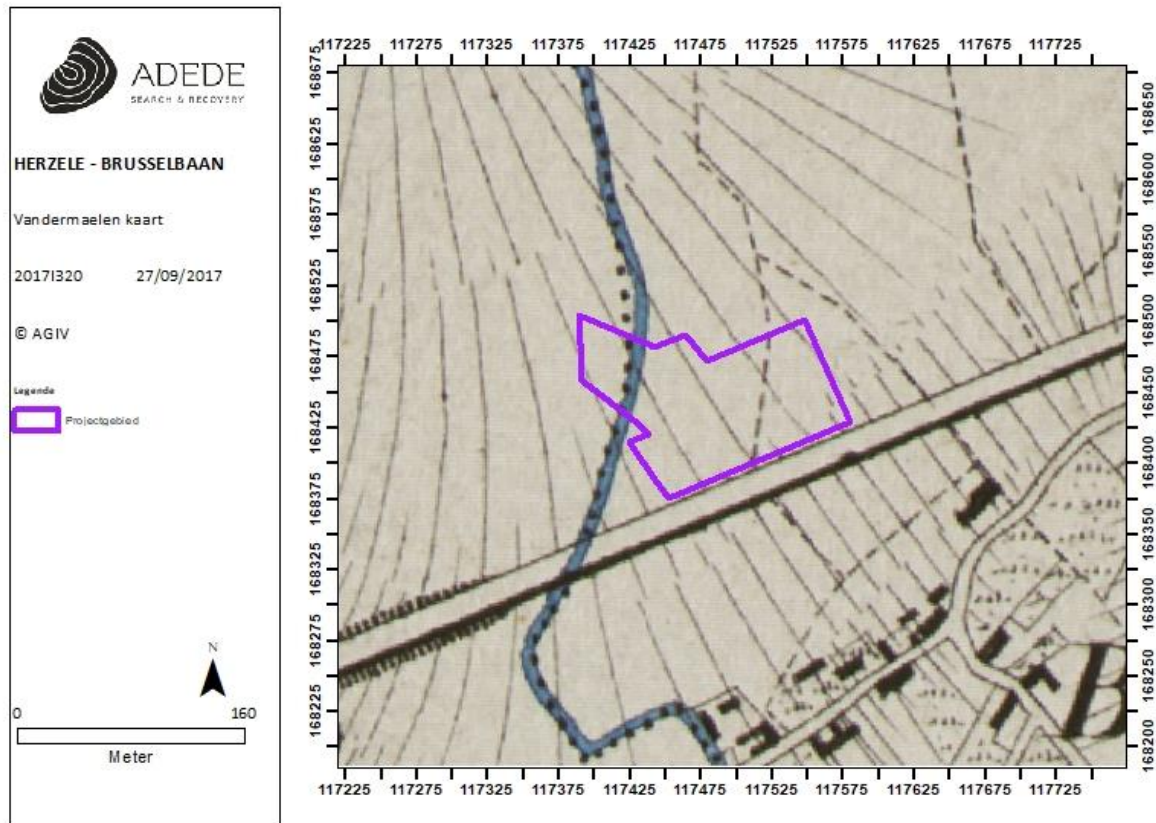
De opvallendste vaststelling is het verschijnen van de nieuwe “rechtgetrokken” gewestweg tussen Ninove en Oudenaarde. De Eikestraat, opnieuw zichtbaar, vormt ter hoogte van het onderzoeksgebied een kruising met deze nieuwe weg. De Eikestraat wordt op deze kaart echter wel als ‘sentier’ aangeduid en lijkt nog niet helemaal hetzelfde traject te volgen als de huidige Eikestraat. Binnen het onderzoeksgebied is nog geen bebouwing zichtbaar.

Figuur 19. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.5 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

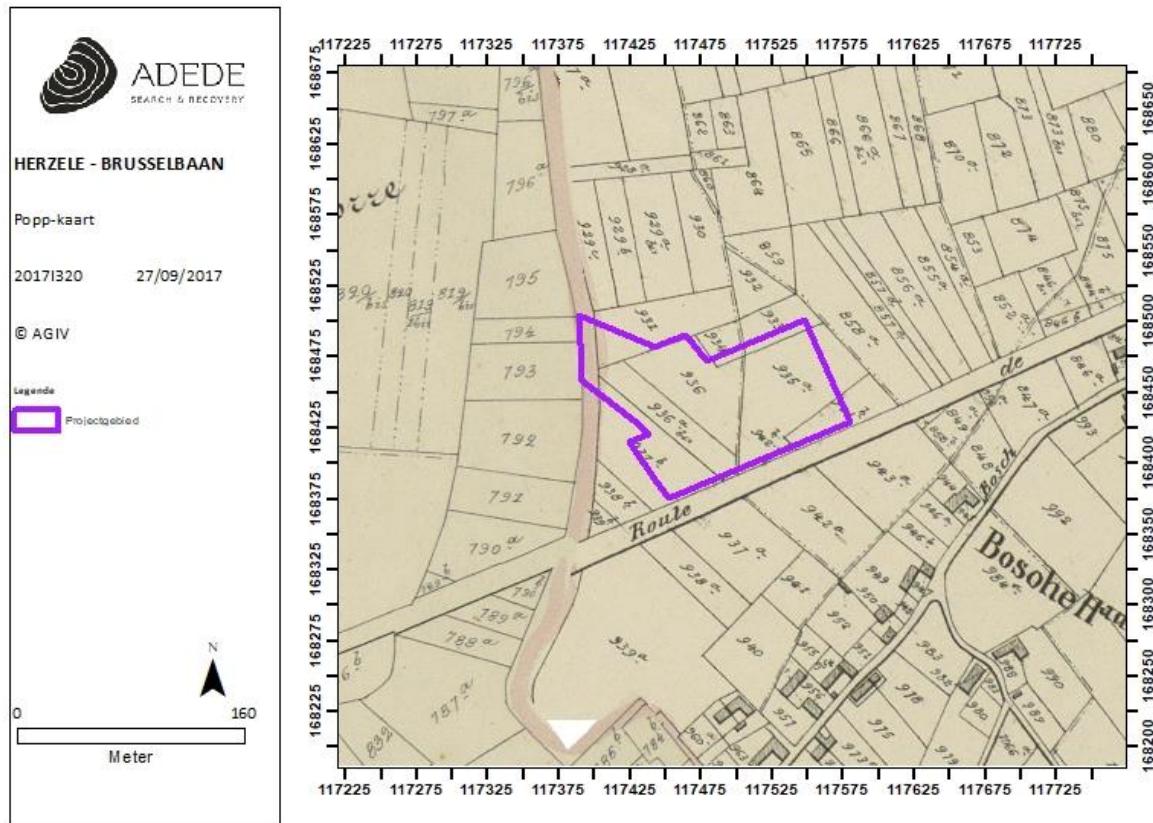
Hetzelfde beeld is zichtbaar op de kaart van Vandermaelen. Opnieuw lijkt de Eikestraat eerder een veldwegje dan een volwaardige weg. Ook hier is geen bebouwing zichtbaar binnen het projectgebied.

Figuur 20. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.6 Kaart van Popp (1842 – 1879)

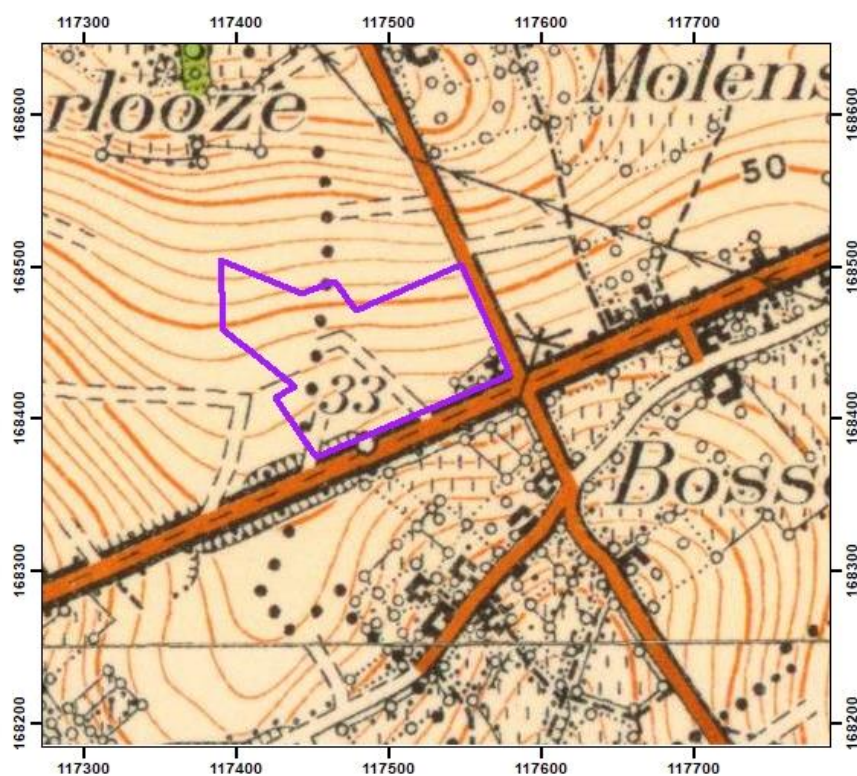
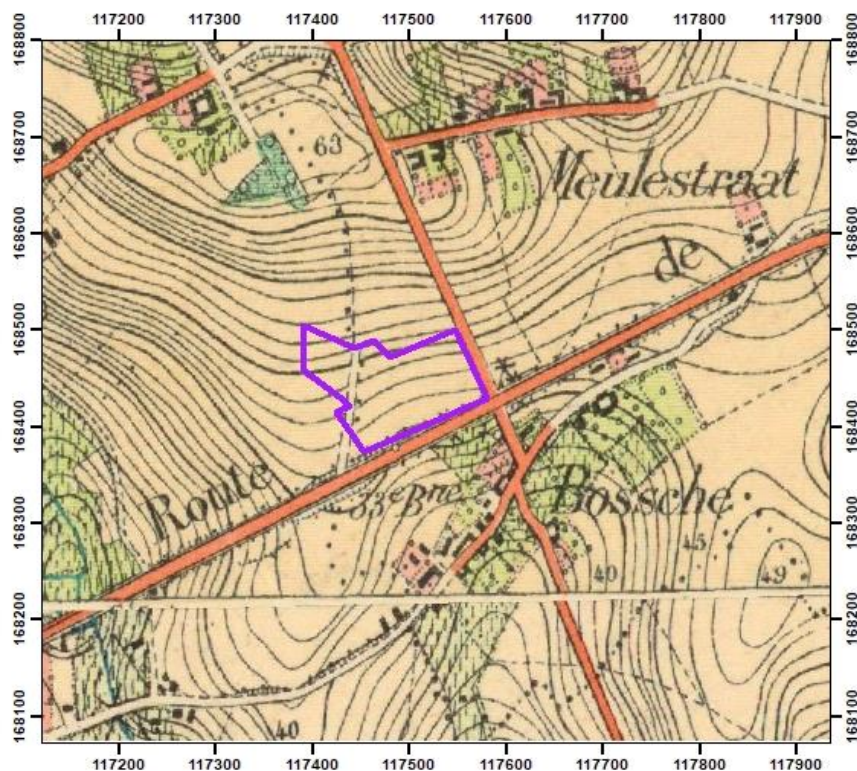
Ook op de kaart van Popp blijft het beeld onveranderd. Geen bebouwing binnen het projectgebied en de Eikestraat nog steeds als veldwegje weergegeven met een licht anders verloop dan de huidige Eikestraat.

Figuur 21. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

3.3.2.7 Topografische kaart van België (1904 & 1939)

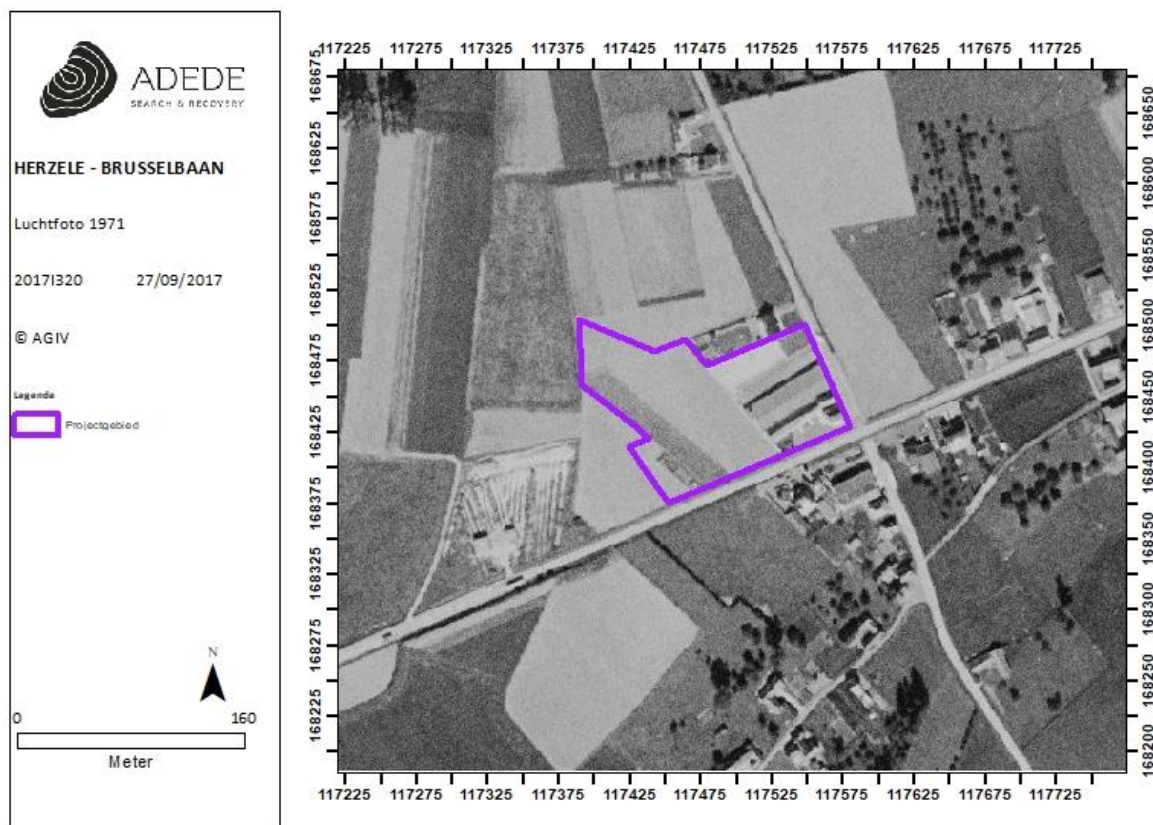
Aan de hand van deze kaarten kan bij benadering het begin van bebouwing binnen het projectgebied worden gesitueerd ergens tussen 1904 en 1939. De kaart uit '39 toont vermoedelijk de oudste fase van de bebouwing binnen het projectgebied.

Figuur 22. Situering van het projectgebied op de topografische kaart van België (1904 & 1939)

3.3.2.8 Luchtfoto 1971

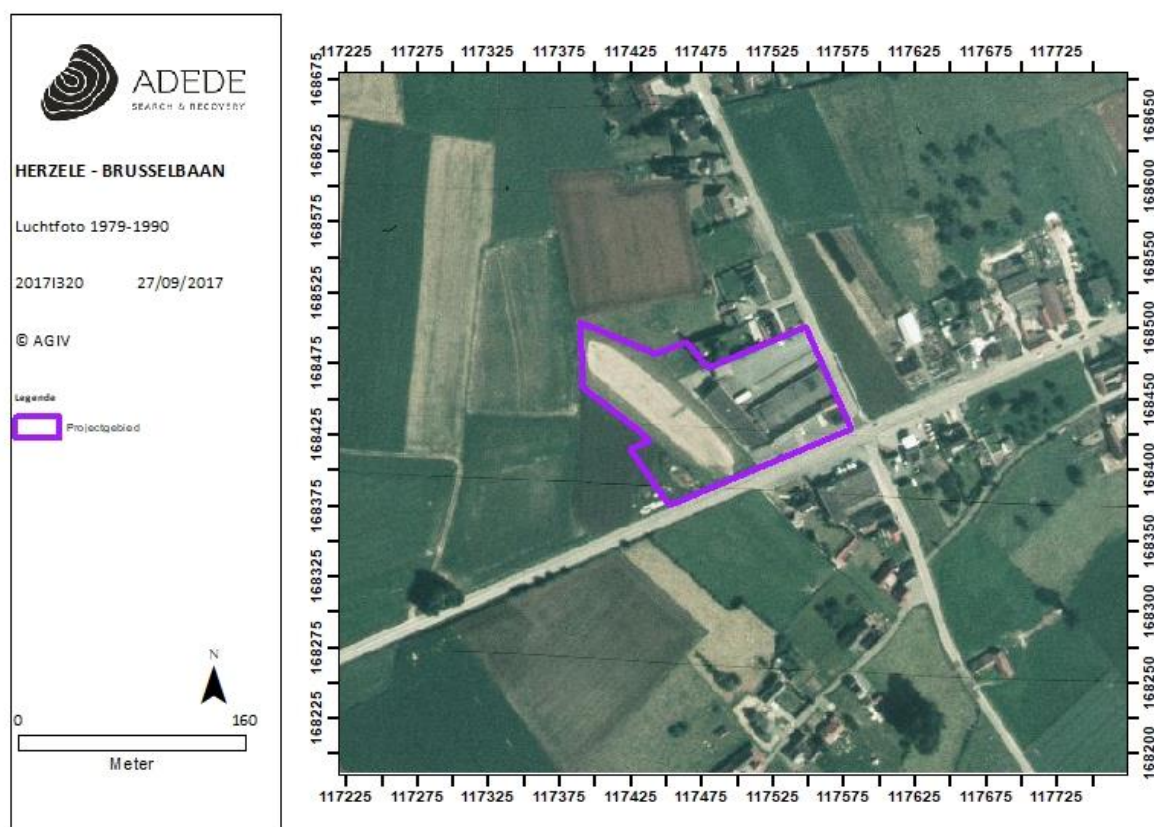
De situatie op deze luchtfoto begint min of meer te lijken op de huidige situatie. Binnen het onderzoeksgebied is de bebouwing zoals die er vandaag staat al deels zichtbaar; de noord- en de westvleugel van de meubelzaak staan er nog niet en ook de parking ten westen van het gebouw lijkt nog niet aanwezig. De Eikestraat blijkt nu een volwaardige weg en komt overeen met haar huidige verloop.

Figuur 23. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.

3.3.2.9 Luchtfoto 1979 – 1991

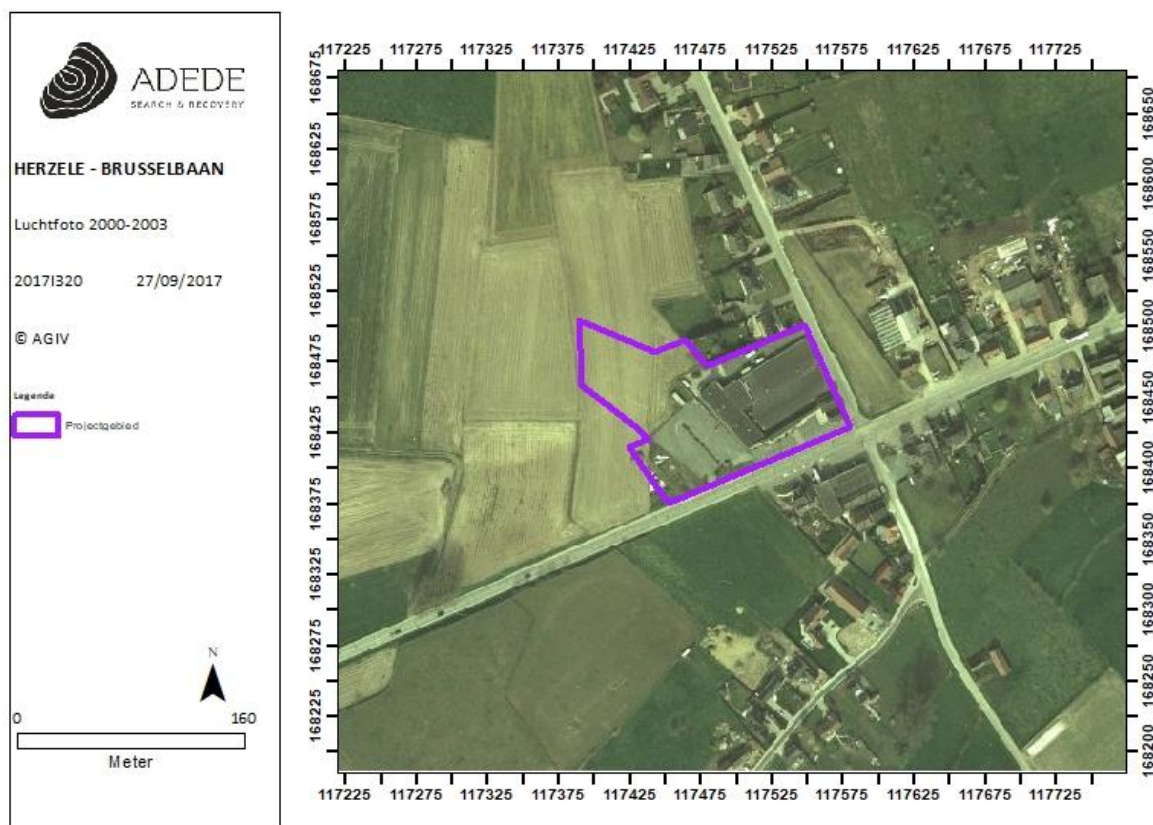
Vanaf dit moment is de westvleugel zichtbaar. De noordvleugel en de westelijke parkinguitbreiding zijn nog niet aanwezig.

Figuur 24. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979 – 1991.

3.3.2.1 Luchtfoto 2000 – 2003

Vanaf dit moment lijkt de bebouwing zo goed als volledig overeen te komen met de huidige situatie.

Figuur 25. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2000 – 2003.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

CAI-locatie 500296*afstand tot onderzoeksgebied: 1156m**Periode: steentijd*

Losse vondst van een laatneolithische gepolijste bijl.¹⁰

CAI-locatie 501705*afstand tot onderzoeksgebied: 1224m**Periode: steentijd*

Losse vondst van een gepolijste bijl in silex.¹¹

CAI-locatie 500287*afstand tot onderzoeksgebied: 1112m**Periode: Romeinse tijd*

Vondstconcentratie bouw materiaal: Gallo-Romeinse dakpannen en scherven.¹²

CAI-locatie 500286*afstand tot onderzoeksgebied: 1314m**Periode: Romeinse tijd*

Vondstconcentratie bouw materiaal: Gallo-Romeinse dakpannen en scherven (inclusief terra sigillata).¹³

CAI-locatie 500342*afstand tot onderzoeksgebied: 970m**Periode: Late Middeleeuwen*

Laatmiddeleeuwse muntschat: 247 zilveren munten in een kruikje in steengoed uit Bouffioulx, gevonden op 80 cm diepte, waarvan 232 uit onze streek afkomstig (Filips II, Albrecht en Isabella, Filips IV), 7 uit Castilië (Ferdinand en Isabella), 6 uit Frankrijk (Hendrik III, Hendrik IV) en 2 uit Milaan (Karel V). Vermoedelijk een noodschat (door de aanwezigheid van kleine munten)¹⁴

CAI-locatie 501770*afstand tot onderzoeksgebied: 1000m**Periode: Volle Middeleeuwen*

Volmiddeleeuwse gebouwresten: fundamente van een houtconstructie en een sassysteem ontdekt bij het graven van een vijver. (de auteur vermoedt dat het om de resten van de burcht van de heren

¹⁰ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/500296>

¹¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/501705>

¹² <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/500287>

¹³ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/500286>

¹⁴ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/500342>

van Hasselt gaat) Voorts werden ook twee trechterhalsbekers gevonden die vermoedelijk uit de 15^e eeuw dateren.

CAI-locatie 500293*afstand tot onderzoeksgebied: 1961m**Periode: Volle Middeleeuwen*

Vermoedelijke locatie van de motte van Steenhuize, gedefinieerd o.b.v. de kaart van Popp. Werd in de late middeleeuwen verlaten voor een stenen burcht (CAI500294) en vervolgens als weide en voor houtcultuur gebruikt.¹⁵

CAI-locatie 500294*afstand tot onderzoeksgebied: 2012m**Periode: Late Middeleeuwen*

Versterkte burcht uit de 13^e – 14^e eeuwen opvolger van de motte van Steenhuize. Enkele oude muurrestanten gevonden in het huidige kasteel (van de versterkte burcht?). Dubbel omwald eiland. Huidig kasteel gebouwd in 1628.¹⁶

ID8682*afstand tot onderzoeksgebied: 997m***Parochiekerk Sint-Pieters-Banden***Periode: Late Middeleeuwen / Nieuwe tijd*

Gelegen ten noorden van de Brusselse Steenweg, beboomd pleintje ten westen. Omringend kerkhof met hoge bakstenen muur met steekboogvelden ten zuiden, oosten en westen. Hek en pad naar de pastorie ten zuidoosten. Na de brandschade circa 1600 restte van de eenbeukige gotische kerk slechts de toren en torenpijlers (15de eeuw). Schip en koor werden gedurende verschillende perioden veranderd. Het huidige schip dateert van 1777, het koor werd vernieuwd in 1812. De plattegrond vertoont een driebeukig schip van vijf traveeën met ingebouwde vroegere kruisingstoren, een koor van twee rechte traveeën met driedzijdige sluiting en een noordelijke en zuidelijke sacristie. Baksteenbouw op zandstenen sokkel, zandstenen hoekstenen. Schip onder zadeldak (leien). Westergevel met hoog opgemetste zandstenen onderbouw en aangepast aandak met muurvlchtingen. Rondboogpoort opgenomen in een rechthoekig geprofileerde omlijsting van arduin met acanthussluitsteen, gegroefde zwikken, diamantkopimposten en neuten; bekronende gestrekte druiplijst. Erboven: arduinen gedenksteen met het wapen van Lambertine L.T. de Faing, welke door middel van een gift de kerk liet vernieuwen, en jaartal 1777. Zandstenen rondboogvenster met ijzeren harnas en oculus in de top. Noord- en zuidgevels geritmeerd door steekboogvensters op arduinen lekdrempels, negblokken. Verankerde vierkante toren in baksteenmetselwerk; geometrische siermotieven van gesinterde baksteen in oostzijde; spitsboogvormige galmgaten (twee per wand)

¹⁵ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/500293>

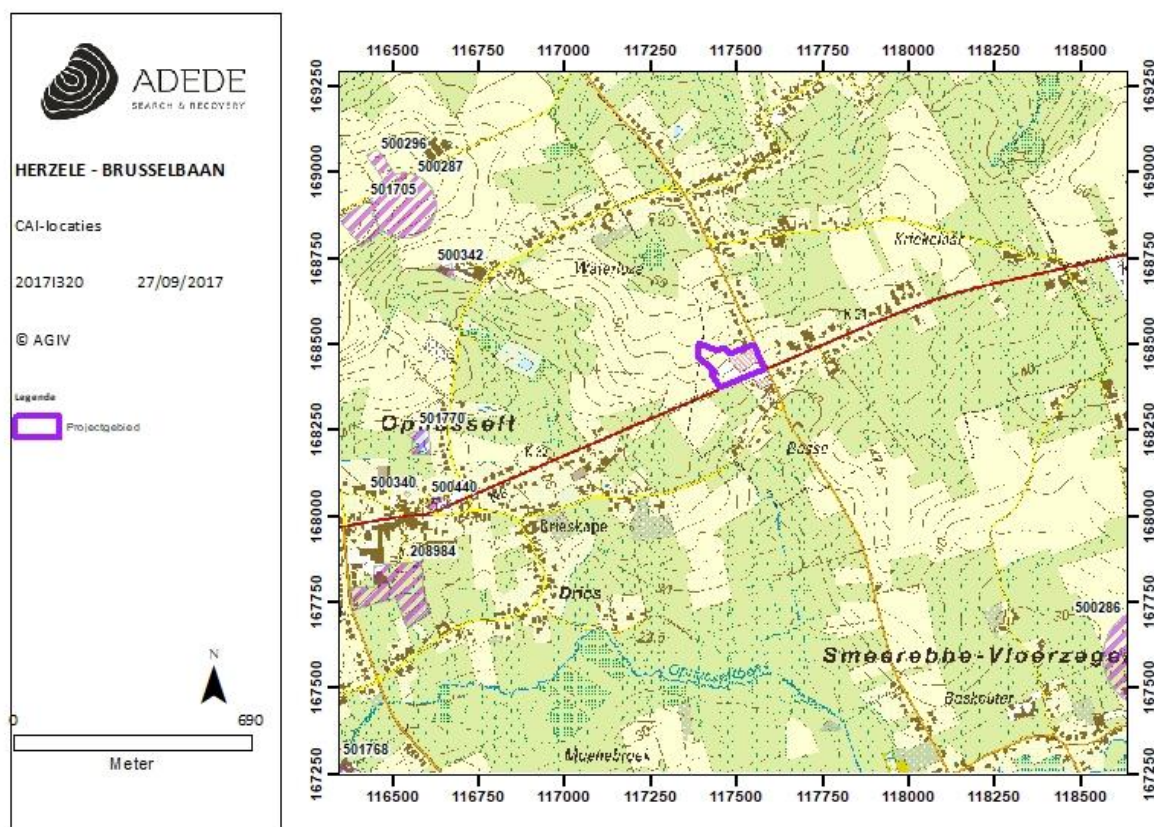
¹⁶ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/500294>

gevat tussen een cordon en omlopende druiplijsten van zandsteen. Ingesnoerde achtkantige spits (leien). Koor onder zadeldak (leien); steekboogvenster met arduinen lekdrempel naar het model van zijbeukvensters in noord- en zuidgevel. Koorsluiting met calvarie in rondboogveld (baksteen) op twee bakstenen halfzuilen, waarboven ovale oculus. Zuidelijke sacristie onder half tentdak (leien) met getralied steekboogvenster ten zuiden en rechthoekige deur in vlakke omlijsting van arduin ten oosten. Noordelijke sacristie onder half tentdak, met recente aanbouw van een travee onder plat dak.¹⁷

CAI-locatie 501770afstand tot onderzoeksgebied: **1317m**

Periode: **Nieuwe tijd / Nieuwste tijd**

Ovenstructuur uit nieuwe tijd (niet nader gedateerd), die naar vergelijking met andere voorbeelden wordt geïnterpreteerd als een baksteenoven. De structuur meet 5,90 bij 6,12m. Voorts nog enkele kuilen en greppels uit de nieuwste tijd (ook hier geen nadere datering).¹⁸

Figuur 26. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Parochiekerk Sint-Pieters-Banden* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/8682> (geraadpleegd op 25 september 2017).

¹⁸ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/208984>

4 Besluit

4.1 Archeologische waardering

Landschappelijk:

In tegenstelling tot een zandbodemcontext, zoals bijvoorbeeld in de Kempen, is de situering op een zuidflank van een helling in de regio van de Vlaamse Ardennen niet meteen een gunstige indicator voor het archeologische potentieel van het onderzoeksgebied. De typische asymmetrische morfologie van de getuigenheuvels, met een lichtglooiende noordflank en een steile zuidflank, zorgde ervoor dat de zuidflank in het verleden doorgaans minder aantrekkelijk was voor bewoning dan andere landschapselementen. De hellingsgraad binnen het onderzoeksgebied schommelt tussen 4,5% en 5,5%, wat al relatief steil is om er enige historische bewoning te gaan verwachten.

Bodem:

De bodemtypekaart spreekt voor het onderzoeksgebied van een OB-type bodem, wat wijst op een kunstmatige (antropogene) bodem en dus vermoedelijk reeds zwaar verstoord door de aanwezige bebouwing. Wanneer dit wordt getoetst aan de situatie op het terrein dan lijkt de bodemtypekaart overeen te stemmen met de realiteit. Om de huidige bebouwing waterpas te leggen met het niveau van de Brusselbaan, moest een aanzienlijk deel van de bodem in functie van deze nivellering worden afgegraven. Achteraan het terrein lijkt zich al een niveauverschil voor te doen van een tweetal meter tussen het loopvlak van het onderzoeksgebied en het maaiveld van het aangrenzende perceel in het noorden. Dergelijke afgravingen veroorzaken doorgaans een volledige destructie van het bodemarchief. Het onbebouwde deel in het westen van het onderzoeksgebied (parking en akker) lijkt daarentegen minder of niet te zijn afgegraven.

De bodems in de directe omgeving van het onderzoeksgebied worden getypeerd als zwaar geërodeerde en / of zwaar erosiegevoelige bodems. Dergelijke factoren zijn evenmin goed nieuws voor het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Anderzijds bestaat gezien het hellende karakter ook de kans dat zich colluvium heeft gevormd binnen het onderzoeksgebied, hoewel de hoogteprofielen eerder een constante hellingsgraad aangeven doorheen het terrein en colluvium toch meer te verwachten is onderaan de helling net ten zuiden van het onderzoeksgebied. Indien zich binnen het onderzoeksgebied colluvium heeft afgezet kan dit wel gunstig zijn wat betreft bewaring van archeologische sporen.

Steentijd:

Zoals hierboven reeds is aangehaald, is een landschappelijke inplanting op de steilere zuidflank van een helling in de context van de Vlaamse Ardennen niet meteen de meest positieve indicator voor het aantreffen van occupatiesporen. In deze streek hebben steentijdsporen eerder de neiging zich te manifesteren op of in de directe omgeving van de heuveltoppen en –kammen of in de gradiëntzones in de beekvalleien. Bovendien kan de sterke erosiewerking zwaar versturende gevolgen hebben gehad op eventueel steentijd materiaal. Hoewel het volledig uitsluiten van de aanwezigheid van dergelijke restanten niet mogelijk is, wordt er een lage archeologische verwachting naar voren geschoven.

Qua vondsten toonde de CAI in de ruime omgeving van het projectgebied slechts twee meldingen; m.n. twee neolithische gepolijste bijlen in silex.

(proto)Historische periodes:

Net als bij de steentijden is ook voor de metaaltijden, Romeinse periode en vroegmiddeleeuwse periode de landschappelijke inplanting niet meteen gunstig te noemen. De aanzienlijke hellingsgraad maakt dat het gebied eerder onaantrekkelijk was voor landelijke bewoning.

Ook voor andere mogelijke aspecten zoals bijvoorbeeld grafmonumenten is de ligging eerder ongunstig. De streek van de Vlaamse Ardennen kent heel wat meldingen van grafmonumenten; in veel gevallen bronstijdgrafheuvels maar ook enkele Romeinse tumuli zijn gekend. De inplanting van deze monumenten gebeurt steeds op een zichtbare plaats in het landschap, m.n. net onder de kam van een heuvel.¹⁹ Het onderzoeksgebied voldoet niet aan dit criterium.

De CAI maakt in de buurt van het projectgebied melding van twee locaties waar Romeinse bouwresten zijn aangetroffen. Op zich is dit niet verwonderlijk voor een streek die tot het Romeinse villalandschap behoorde; er zijn in de Vlaamse Ardennen tal van bouwresten gevonden die aan Romeinse villabouw kunnen worden gelinkt. Het is zeker niet ondenkbaar dat zich ook in de buurt van het projectgebied villadomeinen bevonden, maar zoals reeds aangehaald is de landschappelijke positie van het onderzoeksgebied zelf niet meteen de plaats waar een villadomein moet worden verwacht. Uit de metaaltijden en vroege middeleeuwen zijn in de ruime omgeving van het onderzoeksgebied geen sporen gekend.

Historische kaarten tonen aan dat het projectgebied minstens in de periode tussen 1745 (Villaret) en 1904 (topografische kaart van België) geen bebouwing kende. Hoewel vanuit deze vaststelling gaan

¹⁹ PEDE R., et al., *Een funeraire erfenis uit de bronstijd. Recent archeologisch onderzoek te Ronse. Analen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Ronse en het Tenement van Inde. Ronse: 2016* – Via: www.solva.be/sites/default/files/atoms/files/Artikel%20GOKRTI%202016.pdf

extrapoleren naar de middeleeuwen absoluut geen zekerheid biedt, is dit toch een voorzichtige indicatie dat er ook tijdens de volle en vooral late middeleeuwen geen bebouwing binnen het projectgebied aanwezig was.

Archeologische verwachting:

Wanneer de landschappelijke situatie, bodemgesteldheid en archeologische voorkennis bij elkaar worden gelegd en grondig tegen elkaar worden afgewogen, blijkt het naar voor schuiven van een laag archeologisch verwachtingspatroon hier het meest aangewezen. Dit verwachtingspatroon geldt voor alle archeologische periodes.

4.2 Onderzoeksvragen

- ***Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?***

Na een grondige analyse van alle voorhanden zijnde bronnen luidt de conclusie dat voor het onderzoeksgebied een eerder laag archeologisch verwachtingspatroon geldt.

- ***Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?***

Binnen de contouren van het projectgebied zijn geen archeologische sites gekend. Ook in de directe omgeving zijn nog geen archeologische sporen aangetoond. De dichtstbijzijnde CAI-melding bevindt zich op net geen kilometer (970m) van het onderzoeksgebied. Hoewel voor de ruimere omgeving wel wat archeologische waarden worden weergegeven, is ook hier de densiteit van archeologische sporen eerder laag. Uiteraard kan een lage densiteit aan archeologische sporen eerder te maken hebben met een lage frequentie aan archeologisch onderzoek in de streek en is ze niet a priori een weerspiegeling van de archeologische realiteit in de bodem.

- ***Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?***

Onderzoek van alle beschikbare historische kaarten toonde aan dat het onderzoeksgebied van 1745 tot begin 20^e eeuw landbouwgrond moet zijn geweest. De vroegste bebouwing verschijnt er ten laatste vanaf 1939.

- ***Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?***

Aan de hand van de topografische kaarten van België uit 1904 en 1939 kan gesteld worden dat de vroegste bebouwing binnen het onderzoeksgebied verschijnt ergens tussen 1904 en 1939. De meubelzaak wordt er in 1949 opgericht en wordt met de loop der jaren stelselmatig uitgebreid tot de bebouwing zoals die er vandaag staat.

- ***Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?***

De geplande werken zijn van die aard dat, zeker ter hoogte van de geplande nieuwbouw, mag worden uitgegaan van een integrale bodemverstoring.

4.3 Besluit

Het door ADEDE bvba uitgevoerde bureauonderzoek slaagde er niet in met absolute zekerheid de aan- of afwezigheid van een archeologische site of archeologische sporen aan te tonen binnen de aflijning van het onderzoeksgebied. De gevoerde studie laat wel toe een goed onderbouwd advies wat betreft het onderzoeksgebied te formuleren.

De landschappelijke inplanting halverwege een relatief steile helling en de potentiële impact van erosiewerking op de bodem leiden ertoe het onderzoeksgebied een laag archeologisch verwachtingspatroon toe te schrijven. De te verwachten zwaar verstoorde bodem ter hoogte van de huidige bebouwing haalt de verwachting nog verder naar beneden. Anderzijds is er de mogelijke aanwezigheid van een afdekkende colluviumlaag en het feit dat het niet bebouwde deel van het onderzoeksgebied mogelijk nog een onverstoorde bodem kent. Deze laatstgenoemde factoren zorgen ervoor dat het westelijk deel van het onderzoeksgebied, ondanks het lage verwachtingspatroon, in deze fase van het onderzoek nog niet kan worden afgeschreven voor verder archeologisch onderzoek. Wanneer alles op een rijtje wordt gezet dan lijkt een landschappelijk booronderzoek, eventueel gevolgd door een proefsleuvenonderzoek, ter hoogte van het westelijk niet bebouwde deel van het onderzoeksgebied noodzakelijk om het werkelijke archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied te achterhalen.

5 Bibliografie

- *Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Parochiekerk Sint-Pieters-Banden [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/8682> (geraadpleegd op 25 september 2017).*
- *cai.onroenderfgoed.be*
- *cartesius.be/CartesiumPortal/*
- *ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb*
- *dov.vlaanderen.be*
- *geopunt.be*
- *geo.onroenderfgoed.be*
- *inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120104*
- *inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120763*
- *inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120769*
- *inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135391*
- *[nl.wikipedia.org/wiki/Herzele_\(Belgi%C3%AB\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Herzele_(Belgi%C3%AB))*
- *[nl.wikipedia.org/wiki/N8_\(Belgi%C3%AB\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/N8_(Belgi%C3%AB))*
- *nl.wikipedia.org/wiki/Steenhuize-Wijnhuize*
- *PEDE R., et al., Een funeraire erfenis uit de bronstijd. Recent archeologisch onderzoek te Ronse. Analen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Ronse en het Tenement van Inde. Ronse: 2016 – Via: www.solva.be/sites/default/files/atoms/files/Artikel%20GOKRTI%202016.pdf*
- *upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7e/Land_Van_Aalst%2C_Belgium%2C_by_Jacques_Horenbault_in_1619.jpg*

6 Lijst van plannen

Plannr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Projectgebied op topografische kaart.	1/1	digitaal	27/09/2017
0002	Projectgebied op orthofoto uit 2016.	1/1	digitaal	27/09/2017
0003	Projectgebied op GRB kaart, kadastrale informatie.	1/1	digitaal	27/09/2017
0004	Gekende verstoorde zones binnen het projectgebied.	1/1	digitaal	27/09/2017
0005	Inplantingsplan geplande situatie projectgebied.	1/1	digitaal	27/09/2017
0006	Projectgebied op Digitaal hoogtemodel Vlaanderen II, Digitaal terreinmodel, raster 1m.	1/1	digitaal	27/09/2017
0007	Projectgebied op Digitaal hoogtemodel Vlaanderen II, Digitaal terreinmodel, raster 1m (Detail).	1/1	digitaal	27/09/2017
0008	Projectgebied op de tertiair geologische kaart.	1/50000	digitaal	27/09/2017
0009	Projectgebied op de quartair geologische kaart.	1/200000	digitaal	27/09/2017
0010	Projectgebied op de bodemtypekaart.	1/1	digitaal	27/09/2017
0011	Projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, opname 2016.	1/1	digitaal	27/09/2017
0012	Projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart der Vlaamse gemeenten.	1/1	digitaal	27/09/2017
0013	Projectgebied op de landgebruikskaart (bodemgebruiksbestand), opname 2001.	1/1	digitaal	27/09/2017
0014	Projectgebied op het gewestplan.	1/1	digitaal	27/09/2017
0015	Projectgebied op kaart van Villaret.	-	analoog	27/09/2017
0016	Projectgebied op kaart van Ferraris.	1/11520	analoog	27/09/2017
0017	Projectgebied op Atlas der Buurtwegen	1/3000	analoog	27/09/2017
0018	Projectgebied op topografische kaart van Vandermaelen.	1/20000	analoog	27/09/2017
0019	Projectgebied op kaart van Popp.	1/5000	analoog	27/09/2017
0020	Projectgebied op topografische kaart van België uit 1904	1/1	digitaal	27/09/2017
0021	Projectgebied op topografische kaart van België uit 1939	1/1	digitaal	27/09/2017
0022	Projectgebied op luchtfoto uit 1971.	1/1	digitaal	27/09/2017

0023	Projectgebied op luchtfoto uit 1979-1990.	1/1	digitaal	27/09/2017
0024	Projectgebied op luchtfoto uit 2000-2003	1/1	digitaal	27/09/2017
0025	CAI-locaties ten opzichte van het projectgebied.	1/1	digitaal	27/09/2017
0026	Boorlocaties DOV	1/1	digitaal	27/09/2017

7 Lijst van figuren

Figuur 1. Huidige situatie, voorgevel Brusselbaan (terreinbezoek ADEDE).	- 13 -
Figuur 2. Huidige situatie, parking west en braakland (terreinbezoek ADEDE).	- 14 -
Figuur 3. Huidige situatie, zijgevel Eikestraat (terreinbezoek ADEDE).	- 15 -
Figuur 4. Huidige situatie, achterzijde (terreinbezoek ADEDE).	- 16 -
Figuur 5. Huidige situatie, bestaande verstoringen i.f.v. nutsvoorzeningen(terreinbezoek ADEDE)-	- 18 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.	- 27 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 28 -
Figuur 8. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 28 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.	- 29 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.	- 30 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 33 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.	- 34 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.	- 35 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 36 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 37 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Horenbault.	- 39 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.	- 40 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.	- 41 -
Figuur 19. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.	- 42 -
Figuur 20. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 43 -
Figuur 21. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.	- 44 -
Figuur 22. Situering van het projectgebied op de topografische kaart van België (1904 & 1939) ...	- 45 -
Figuur 23. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.	- 46 -
Figuur 24. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979 – 1991.	- 47 -
Figuur 25. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2000 – 2003.	- 48 -
Figuur 26. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 51 -

8 Bijlagen

- **Bestaande toestand 1972**
- **Uitbreiding 1972**
- **Doorsnede en grondplan lift**
- **Grondplan geplande toestand**
- **Detail H.S. cabines**